

Folkets nei på Stortinget

- – Som en bred nei-side må vi øke bevisstheten om lover som kommer fra EU, være på hugget og ikke passiviseres av EU-regelverk.
- Standpunkt har snakket med Sofie Marhaug og Marit Knutsdatter Strand, som sitter på Stortinget for Rødt og Senterpartiet. Side 6-7

Bli medlem i Nei til EU!

Send følgende SMS-melding:
NEITILEU <DITT NAVN OG EPOSTADRESSE> til
2090 (200,-)

Strømpriskampen handler om folkesjela

«**T**a kontroll over vannkrafta» og «Ut av ACER» var paroler foran Stortinget 19. september. Budskapet synliggjør en over hundreårig kamp for nasjonal kontroll med en ressurs som har vært og er avgjørende for lys og varme i heimen og for industrireisning og arbeidsplasser.

Nytter det at vi bryr oss og aksjonerer?

Ja, kanskje er noe på gang? Nesten alle forståelsepåere har lenge sagt at pålegg om å fylle opp vannmagasinene og begrense krafteksporten vil gjøre vondt verre. Nå sier olje- og energiminister Aasland at dette gjør vi. Det som for et par måneder siden var «feil» er nå både mulig og riktig.

Begrensning av strømeksporten er kraftnasjonalisme mener toneangivende media og mange politikere. Nå sier Aasland at dette er fornuftig av hensyn til egen forsyningssikkerhet slik at Norge ikke går i svart. Bra.

Pekefingeren fra Brussel har alt kommet. ESA, overvåkingsorganet for at vi følger EØS-avtalen, har advart og sagt at de følger nøye med. ESA godtar forsyningssikkerhet, men ikke pris som begrunnelse. Klarere kan det ikke sies at de som har minst skal få slite mest – i hele Europa.

EU har vedtatt energimarkedspakke fire som gjør det enda mer dramatisk for oss.

Nå skal 70 prosent av kapasiteten i mellomlandskablene settes av til markedet og eksport. Energibyrådet ACER kan etablere eget kontor i landet for å komme tettere på selv om vi ikke vil. Foretak som ikke følger regler og pålegg fra ACER, reguleringsmyndigheten RME og ESA kan bli bøtelagt så det holder. Bruk av flaskehalsinntekter til å redusere nettleia innskrenkes ytterligere.

Kort sagt: Markedstvingen forsterkes.

Pakka må godkjennes av Stortinget. Men Senterpartiet sier klart nei. Hva da?

Regjeringa må gi beskjed i EØS-komiteen der alle EØS-land og EU møtes, at den fjerde energimarkedspakke ikke blir innført. Det betyr å bruke veto-/reservasjonsretten. Hvis regjeringa nøler, kan Stortinget med vanlig flertall

kreve at vetoretten tas i bruk.

Ved en eventuell realitetsbehandling i Stortinget må prosedyren i Grunnlovens paragraf 115 benyttes. Den nye energipakka er en inngrepende suverenitetsavståelse og krever derfor tre fjerdedels flertall for å kunne vedtas.

EU har også lagt inn i pakka tiltak for økt satsing på energieffektivisering og fornybar energi. Dette kan Stortinget på selvstendig grunnlag gjennomføre for å nå klimamål, med tilsvarende norsk regelverk.

Hva skjer om presset blir stort nok

AV ROY PEDERSEN

Leder i Nei til EU
roy.pedersen@neitileu.no

og Stortinget sier nei? Et norsk veto kan i teorien kreve at energivedlegget i EØS-avtalen midlertidig settes ut av kraft, mens løsninger drøftes i EØS-komiteen. Dette betyr ikke at selve avtalen sies opp. Reglene for handel med varer og tjenester gjelder som før.

Energikrisa i Europa der Norge er en nødvendig leverandør av gass, gjør det svært usannsynlig at energisamarbeidet settes på spill. Her har EU alt å tape og ingenting å vinne.

Deler av dette innlegget blei litt teknisk, men vi skjønner alle at kampen for nasjonal kontroll med vannkrafta må fortsette!

Kontroll over vannkrafta.
Bilde fra Industriaksjonens demonstrasjon utenfor Stortinget 19. september.
FOTO: EIVIND FORMOE

Året 1980 som endra alt

Siste høyrebølge har vart i over 40 år – er det ikke på tide at den snus?

Forholdet mellom stat og marked er av grunnleggende betydning for hva slags samfunnsforhold som fins. På arbeidsmarkedet er dette særlig avgjørende. Samfunn skiller seg kraftig fra hverandre avhengig av om arbeidstakerne har organisert seg – og om det offentlige har regler som må følges i arbeidslivet.

Forholdet mellom markeder og markedsregulering har skifta kraftig over tid. Mange markeder er i dag sluppet fri på måter som var utenkelige for noen tiår sia.

Hvordan var det før, og når starta frislippene? Går utviklingen i bølger, eller går det bare én vei: som nå, mot stadig mer makt overlatt markedene? Og hvem hersker når markedene hersker?

Det som i dag kan virke overraskende, er at økonomer og andre samfunnsforskere langt inn på 1970-tallet var enige om at samfunnsmessig regulering av markedene var kommet for å bli. Det hadde faktisk vært den dominerende tankegangen i mer enn et hundreår.

I denne lange perioden var det en forbausende enighet om at markeder og markedskonkurransen ville få stadig mindre betydning. Det mente Marx – og det mente generasjoner av økonomer som var uenig med Marx om det meste. Også de markedsliberale økonomene argumenterte innafor et verdensbilde der markedene systematisk var på vikende front.

Etter 1930 ble det økende oppmerksomhet om at de klassiske bedriftseierne måtte overlata styringa av store selskap til profesjonelle bedriftsledere som ikke eide selskapet. Det oppsto teorier om at kapitalismen i vest og et planøkonomisk organisert samfunn kunne nærme seg hverandre.

Enorme, grensekryssende konsern ble av enkelte beskrevet som forløpere for en slik utvikling. Økonomisk sett hadde mange konsern en størrelse på nivå med stater, og internt var de planøkonomisk organisert og styrt.

Etter hvert ble det klart at aksjeeierne på ingen måte er skjøvet til side av bedriftsledere. Både store og små bedrifter underkaster seg en stadig mer kortsiktig profittstyring, og det er på børsen eiere bytter plass med hverandre.

Det har derfor oppstått en «uhellig allianse» mellom profesjonelle bedriftsledere og de mektigste ak-

Videreførte høyrebølgen.
Gro Harlem Brundtland videreførte høyrebølgen som Kåre Willoch innførte i Norge. Her er hun sammen med Thorbjørn Jagland i 1994.
FOTO: MIMSY MØLLER/ ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK. LISENS: CC BY NC ND 4.0

EU kan bare avliberaliseres ved å endre grunnleggende deler av EU-traktaten.

DAG SEIERSTAD
Standpunkt 3-2022

sjonærene, en allianse som finansieres ved å skvise alle andre som bidrar til selskapet

Det var rundt 1980 at land etter land begynte å «slippe markedene fri» både i Europa og i mange andre deler av verden.

I de fleste land har eierandelene økt på bekostning av arbeidsfolks del av overskuddet i bedriftene. Jobber blir kutta, mange blir sagt opp og så ansatt som uorganisert arbeidskraft med lavere lønninger og på dårligere vilkår. Leverandørene og deres ansatte blir utsatt for et stadig press på innkjøpsprisene, mens regjeringer blir pressa til å senke selskapsskatten.

Direktørlønningene har i de fleste «børsnoterte selskaper» økt i svimlende fart, men aksjeeierne har vært så fornøyd med egne inntekter at det ikke bekymrer dem.

Denne utviklinga var knapt synlig eller forventet for førti år sia. Lite tyda på at land i Vest-Europa og Nord-Amerika på 1970-tallet sto foran en gjen-

AV DAG SEIERSTAD

Medlem av rådet i Nei til EU
standpunkt@neitileu.no

nomgripende liberalisering av samfunnsøkonomien. Men da markedene ble sluppet løs utover på 1980-tallet, skjedde det så godt som overalt.

I 1979 kom Margaret Thatcher til makta, i 1981 Ronald Reagan og samme året feide høyrebølgen innover Norge og ga Kåre Willoch makt som Gro Harlem Brundtland videreførte.

Samfunnsendringene dreide seg om så forskjellige forhold som organiseringen av offentlige tjenester, privatisering av offentlige bedrifter og tjenester, reduksjon av subsidier, svekka oppsigelsesvern både for fast og midlertidig ansatte, overgang til innskuddsbasert pensjon, strengere konkurranseregler og gunstige ordninger for aksjonærstyring i aksjeselskap.

De kraftigste liberaliseringene har skjedd i land der markedene var mest regulert. Land og storkonsern likner mer på hverandre i dag enn for et halvt århundre sia.

De langvarige krise- og stagnasjonstidene som millioner av mennesker opplevde på kropp og sjel etter finanskrisa i 2008–9 reiser et utall spørsmål nettopp til de mange ustyrilge markedene som fortsatt omgir oss.

Hvis grunnleggende strukturtrekk kan snus den ene veien, betyr så det at alt er låst fast for godt?

Mye er låst fast i et stadig tettere nettverk av internasjonale avtaler. EU kan for eksempel bare avliberaliseres ved å endre grunnleggende deler av EU-traktaten. Da må alle 27 EU-regjeringene være enige om det.

Men for oss i Norge fins én enkel utvei: liberaliseringstvangen i EØS kan vi kvitte oss med bare det er flertall for det på Stortinget. Med helt vanlig simpelt flertall, som det kalles!

Viktigste kilde:

● Höpner/ Petring/ Seikel/Werner: «Liberalization Policy. An Empirical Analysis of Economic and Social Interventions in Western Democracies» WSI, Düsseldorf 2014.

ACER-anknen til lagmannsrett

Borgarting lagmannsrett starter behandlingen av ACER-søksmålet 31. oktober. Nei til EU har meldt inn en rekke nye dokumenter og vitner i saken.

Samtidig som strømprisen når stadig nye høyder sør, øst og vest i Norge, går forberedelsene sin gang til neste rettsrunde om Nei til EUs ACER-søksmål. Behandlingen starter i Borgarting lagmannsrett mandag 31. oktober, og det er satt av én

uke til prosedyrene og vitneførsel.

Nei til EU mener avståelsen av norsk suverenitet til EUs energibyrå ACER og EØS-tilsynet ESA er i strid med Grunnloven og ikke kan vedtas med vanlig flertall. Oslo tingrett frifant i november 2021 staten.

Vurderte ikke virkningene

Nei til EU mener tingretten i liten grad vurderte de samfunnsmessige og politiske virkningene av EUs tredje energimarkedspakke. Retten så heller ingen sammenheng mellom myndighetsoverføringen og de begrensningene som tilknytningen til EUs energiunion setter på nasjonal kontroll og styring over energiområdet. Samtidig overvurderte

tingretten norsk innflytelse når den uttalte at norske myndigheter kontrollerer den aktuelle myndighetsutøvelsen innen ACER/ESA. Blant annet på bakgrunn av dette har Nei til EU anket avgjørelsen til lagmannsretten.

I et nytt prosesskriv anfører Nei til EU at saken også omfatter de EU-forordningene som Stortinget vedtok i juni 2021 til oppfølging av tredje energimarkedspakke.

Videre heter det i skrevet: «I tillegg til den myndighet som ACER/ESA etter regelverket i Energimarkedspakke III har til å treffe vedtak med bindende virkning for norske borgere anføres det at den rolle som Reguleringsmyndigheten (RME) er gitt medfører overføring

AV MORTEN HARPER

morten.harper@neitileu.no

Ta kontroll over vannkrafta!

● 19. september arrangerte Industriaksjonen demonstrasjon foran Stortinget. Demonstrasjonen var støttet av LO i Oslo, Trondheim, Stavanger og Fredrikstad.

Norges unike kraftsystem er finansiert av det norske folk siden 1905. Vannkraft har vært en strategisk samfunnsressurs som har kommet folk, næringsliv og fellesskapet til gode. Nasjonal kontroll har gått tapt med tilknytningen til EUs energimarked og energibyrået Acer. Taperne er husholdningene og næringslivet, og industrien mister grunnlaget utvikling i Norge.

Vi krever handling fra regjeringen og Stortinget for å beholde og sikre rimelig strøm som et norsk konkurransefortrinn.

1. Appell ved Tove Berit Berg, tillitsvalgt i Nortura NNN.
  2. Demonstrasjon utenfor Stortinget med krav om å ta kontroll over vannkrafta.
  3. Kreativ fotlenke med «EØS» og «ACER».
  4. Appell ved Linda Døsen Stubsvæn, AP-ordfører i Rendalen.
  5. Mange hundre møtte opp for å markere motstand mot EUs energimarked.
  6. Mange fagforeningsfaner viste støtten fra fagbevegelsen.
- FOTO: EIVIND FORMOE

PUBLIKASJONER FRA NEI TIL EU

Historier om handel – 60 kr

Vett nr. 3 2022 ser nærmere på de handelsavtalene som Sveits, Storbritannia, Canada og Japan har inngått med EU. Ulike land har ulike ønsker og behov i sin handelspolitikk, og dette farger også de forskjellige handelsavtalene. Likevel er et fellestrekk ved avtalene en stor grad av frihandel til og fra EU, uten import av EU-regler eller pålegg fra EUs byråer med på kjøpet. 48 sider.

Den store debatten – 60 kr

Den 25. september 1972 sa 53,5 prosent i en folkeavstemning nei til norsk medlemskap i EF, som EU het den gangen. Forholdet til EU har vært et av de største politiske stridstema i Norge i over 50 år. Vett nr. 2 2022 ser på de brede alliansene som ga nei-flertall i folkeavstemningene, de sentrale argumentene i EU-debatten både før og nå – og hva med EØS-avtalen? 48 sider.

Kan arbeidslivet redde ut av EØS-fella? – 60 kr

Fra bemanningsbransjen til kabotasje og taxi – EØS-avtalens frie flyt og konkurranseregler begrenser mulighetene for nasjonal kontroll og et ryddig arbeidsliv. Vett nr. 1 2022 undersøker også EØS-tilsynet ESAs angrep på seriositetsmodellene for offentlige anskaffelser, og gjennomgår innholdet i EUs minstelønnsdirektiv. 48 sider.

Lommehefte: Ut av ACER! – 5 kr

Det du trenger å vite om strømpriskrisen, ACER og EUs nye fjerde energimarkedspakke. 12 sider i hendig format, perfekt til stand og utdeling.

Klima for handling? – 10 kr

Innføringshefte om EUs klimapolitikk og konsekvensene den har for Norge. Heftet svarer på spørsmål som: Fører EU en ambisiøs klimapolitikk? Er norsk EU-medlemskap bra for klima? Ville vi kuttet mer utslipp uten EØS-avtalen? 12 sider.

6 siders folder

Folderen laget til vervekampanjen med tema: ACER og strømpris, klima og folkestyre.

Bestill eller last ned:
www.neitileu.no

etten

av suverenitet.» Det henvises til at elektrisitetsdirektivet (2009/72/EF) artikkel 35 krever at det opprettes en reguleringsmyndighet som er uavhengig av nasjonal kontroll.

RME konkluderte nylig i en utredning til olje- og energidepartementet med at det ifølge EØS-regelverket ikke er anledning til å begrense krafteksporten av hensyn til lavere strømpris i Norge.

Nei til EU har også meldt inn flere vitner til lagmannsretten, blant annet tre tidligere olje- og energiministre: Terje Søviknes (Frp), Eivind Reiten (Sp) og Marte Mjøs Persen (Ap).

Støtt søksmålet

- Du kan gi din støtte på Vipps til 516595 eller overføre bidraget direkte til innsamlingskontonummer 1506.06.57308.
- Merk innbetalingen med «Søksmål».

Fikk medhold i Høyesterett

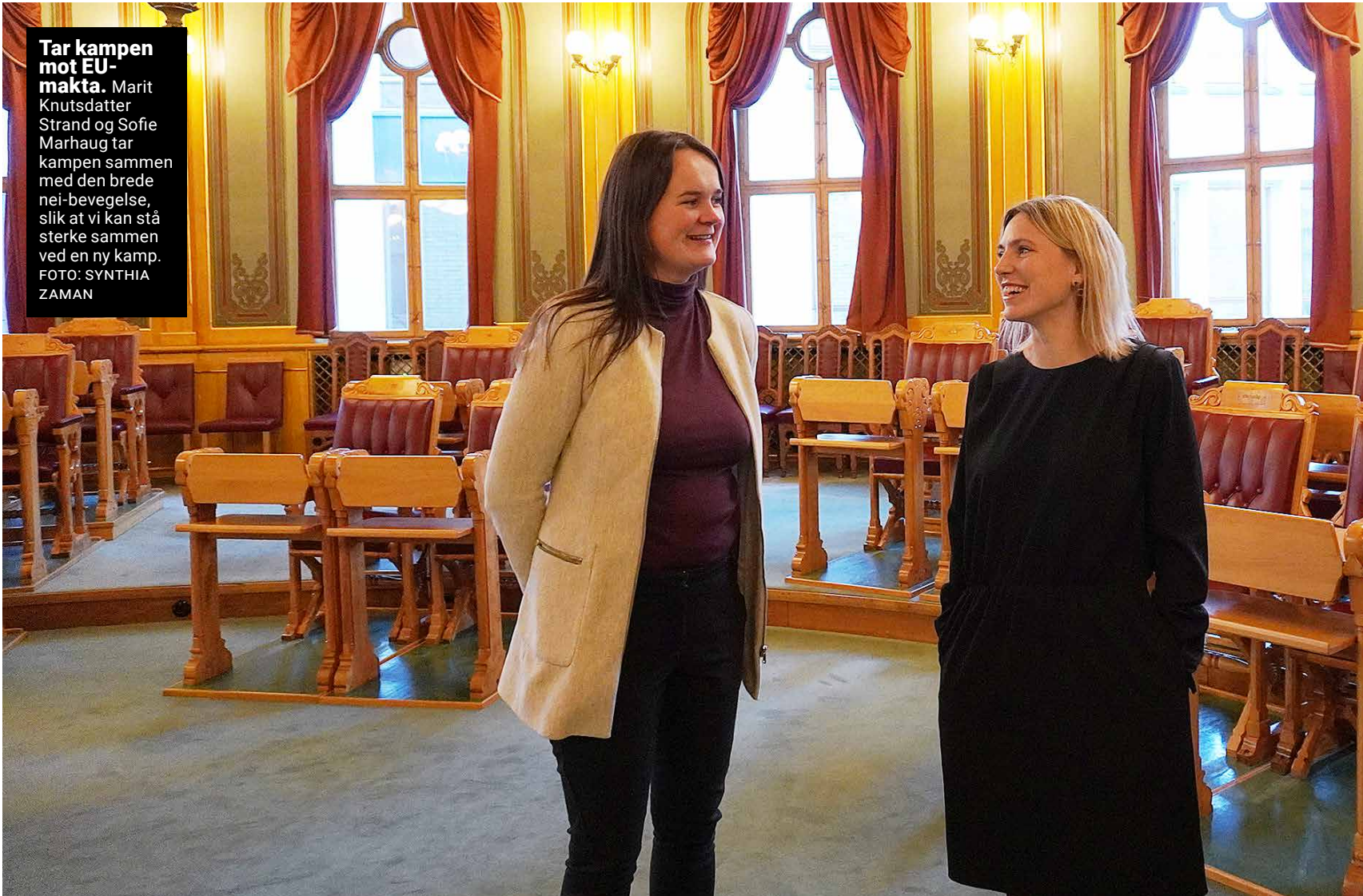
Det var i november 2018 at Nei til EU stevnet staten. I mars 2021 fikk Nei til EU medhold i Høyesterett om at saken kan fremmes. Oslo tingretts dom 22. november ga ikke Nei til EU medhold.

Nei til EU har saksøkt Staten fordi Stortinget ikke fulgte Grunnlovens § 115 om suverenitetsavståelse, som blant annet krever et kvalifisert tre fjerdedels flertall, da EUs tredje energipakke ble vedtatt i mars 2018.

Nei til EU opplever en kraftig støtte for søksmålet og at saken føres videre. En innsamlingsaksjon er i gang for å dekke kostnadene med rettsaken.

Tar kampen mot EU-makta. Marit Knutsdatter Strand og Sofie Marhaug tar kampen sammen med den brede nei-bevegelse, slik at vi kan stå sterke sammen ved en ny kamp. FOTO: SYNTHIA ZAMAN

Folkets nei på Stortinget

– Som en **bred nei-side** må vi øke bevisstheten i befolkningen om lover som kommer fra EU, være på hugget og ikke passiviseres av EU-regelverk.

Landbruk, sikkerhet og strøm er noen viktige EU-relaterte saker på Stortinget. Vi har fått mulighet til å bli bedre kjent med to av kvinnene som sitter på tingen for nei-partiene Senterpartiet og Rødt, Marit Knutsdatter Strand og Sofie Marhaug, for å høre hvor de har fått sin motstand mot EU fra og hvilke saker de er opptatt av.

Ble tidlig EU-motstander

Nasjonal sikkerhet og EU har blitt viktige saker for Marit Knutsdatter Strand, politikerne fra Øystre Slidre i Innlandet, som nå er inne i sin andre

periode på Stortinget på vegne av Senterpartiet i Oppland.

Hennes politiske karriere startet i ungdomstiden, da hun ble med i Senterungdommen i Valdres. På den tiden var Marit opptatt av klima og hun ønsket at skolene skulle bli bedre, noe hun fortsetter å jobbe for den dag i dag i utdannings- og forskningskomiteen.

Da Strand bestemte seg for å bli aktiv i politikken var det viktig for henne å ta et informert valg. Etter å ha lest samtlige partiprogram gikk hun for det som falt hennes hjerte nærest. Senterpartiet ble det naturlige valget.

– Jeg kjente meg igjen i EU-kritikken i Senterpartiet. Vi må ikke flytte makta fra Norge til EU og vi må begrense EUs innflytelse i Norge.

Selv husker hun ikke mye fra nei-kampen i 1994, da hun som toåring var hos en barnepasser mens foreldrene hennes demonstrerte mot EU. Men Marit fikk EU-motstanden tidlig inn med morsmelka ettersom hun vokste opp med en mor som var aktiv i Senterpartiet og en far som var aktiv i

EU-motstandere på Tingen

● Sofie Marhaug er valgt inn på Stortinget fra Hordaland og er representant for Rødt.

● Marit Knutsdatter Strand er valgt inn på Stortinget fra Oppland og er representant for Senterpartiet.

Bondelaget. En sak foreldrene var opptatte av, som hun selv har tatt videre i sitt eget politiske virke er viktigheten av et levende landbruk i Norge.

– Landbruket er en sentral næring for Norge som vi må verne om. Ikke bare har landbruket et viktig klimaperspektiv ettersom det sikrer kortreist mat som gir lavere klimaavtrykk, det sørger også for arbeidsplasser og er avgjørende for norsk matsikkerhet. Dette er viktige goder landbruket gir som vi må ivareta.

Nei til passivitet

En annen sak som hun er opptatt av i disse dager er en kommende lovgivning fra EU, Digital Services Act. Lovgivningen har som mål å skape tryggere digitalt rom, der rettighetene av alle brukere er beskyttet. Denne lovgivningen vil være viktig for blant annet utdanningsinstitusjoner. Strand trekker frem dette kommende regelverket, fordi hun mener politikerne i dag er for passive overfor EU.

– Vi har sagt at vi må avvente EUs

AV SYNTHIA ZAMAN

synthia.zaman@neitileu.no

tok kampen mot tjenstedirektivet. Hennes nei-argumentasjon har siden den gang bare blitt sterkere. I dag er Marhaug andre nestleder i energi- og miljøkomiteen, og er en tydelig stemme i strømdebatten, og er klar på hva hun mener er årsaken til de dyre strømprisene i Norge:

– Vi har blitt innlemmet i EUs energimarked, uten politisk påvirkning. Dette henger tett sammen med Energipakke 3 og ACER. Og ikke minst at det har blitt bygget nye kabler. Vi har hatt kabler før, men har nå fått enda flere. Det er i hovedsak påkoblingen på EUs energimarked som sørger for høye strømpriser i Norge.

Marhaug beskriver kraftdebatten som krevende med hardt ordskifte og mye bruk av hersketeknikker. Hun mener det kan føre til at færre, spesielt kvinner, deltar i debatten, som er synd ettersom hun oppfatter at vanlige folk blir engasjert av diskusjonene.

– De som får strømrregningen i posten kjenner de økte prisene på kroppen og det er naturlig at de da ønsker å engasjere seg. Det provoserer nok ekspertene som mener de selv kan best og som ikke har behov for at andre uttaler seg. Det er veldig udemokratisk, tonen fra ekspertene kan være nedlatende, og det bidrar til å skape steile fronter.

Debatten da og nå

Marhaug har fått høre fra de som husker folkeavstemningen i 1994 at kraftdebatten kan minne noe om EU-debatten. Også den debatten var relativt polarisert. Selv var hun for ung til å huske noe fra den tiden.

Hun opplever at det er til dels polarisert i debatter rundt strømpris og EU i dag også. Det mener hun viser seg i at nei-siden i noen grad blir latterliggjort som et forsøk fra motparten på å utdefinere motstanderne av EU.

Selv mener hun at Nei til EU viser seg som en etterrettelig organisasjon med viktige og spissede argumenter, og kommer med en oppfordring om at nei-siden må fortsette med god argumentasjon og kanskje til og med bli enda mer saklige og bedre på å bygge allianser.

– Vi må være på vakt når diskusjonen om Energipakke 4 kommer. Sier vi ja til den nye energipakken vil det binde oss juridisk til å eksportere 70 prosent av kapasiteten. Det betyr i teorien at forsyningsgraden i Norge blir tappet grunnet markedstvang. Vi må sørge for politisk styring for å sikre beredskapen i Norge.

For kvinnene på Stortinget er nasjonal og politisk kontroll viktige prinsipper å verne om i kampen mot EU. Det er håp når det er så bra folk på Stortinget som tar kampen mot EU, og for at den politiske styringen skal skje her i Norge og ikke i Brussel.

bestemmelse og regelverk, men vi kan utvikle vår egen lovgivning og tiltak om vi vil. Digitalisering og tryggere plass for alle i et digitalt rom er viktig opp mot skolen og andre institusjoner. Her kan vi ikke være passive.

Strand mener en sterk nei-side er viktig i Norge for å verne om nasjonalstaten og sikre at politikken som vedtas i Norge er på våre premisser.

– Som en bred nei-side må vi øke bevisstheten i befolkningen om lover som kommer fra EU, være på hugget og ikke passiviseres av EU-regelverk. Vi må ikke minst sikre oss fra vedtak som er skadelige over tid, og huske de andre mulighetene vi har til samarbeid utenfor EU. Samarbeid er viktig, men det trenger ikke utelukkende skje med EU og på EUs premisser.

Tydelig stemme

Fra en ung alder var Sofie Marhaug opptatt av rettferdighet, og ble dratt inn i politikken i Rød Ungdom fordi hun brydde seg om solidaritet. EU som solidaritetsprosjekt har hun derimot aldri trodd på, noe hun mener understrekes gjennom blant annet beskyttelse av EUs grenser.

Marhaugs første møte med Nei til EU var på et vårseminar i 2007, og etter det da hun sammen med Rød Ungdom

Mange fylker på stand

● Flere fylkeslag har gjennomført standvirksomhet de siste ukene. Østfold Nei til EU var på plass under Marhagens Grøde i Rakkestad 12.–14. august. De opplevde stor interesse fra forbipasserende for brosjyrer om strømpriser og ACER. FOTO: HEIDI LARSEN

● Telemark Nei til EU deltok på Dyrsku'n 8.–10. september. Det var om lag 80 000 personer innom

arrangementet, med gode muligheter til å snakke med folk hadde de mange gode samtaler med de som kom innom standen. I tillegg samla de inn 651 underskrifter for å ta politisk styring med vannkrafta. Bildet viser Ole Dyrkorn, leder Telemark Nei til EU på stand på Dyrsku'n med ark med 651 underskrifter i hånda.

● I Tromsø 25. september sto Troms og Tromsø Nei til EU på stand under «Frivillighet i sentrum» sammen

med om lag 60 andre organisasjoner. 50-årsjubileet for folkeavstemningen i 1972 ble markert, samtidig som det ble mobilisert til jubileumsseminaret lørdag 1. oktober. På bildet ser vi glade aktivister på stand.

Organisatorisk skolering

● Skolering er et av seks satsningsområder i arbeidsplanen, og ser ut til å bli sentralt også i neste landsmøteperiode. Organisasjonsrådgiverne reiser rundt til fylkeslag for skolering og har blant annet vært i Nordland, Møre og Romsdal, Buskerud og Troms, og håper på flere forespørsler fra fylkeslagene.

– Det er fint å kunne reise ut til fylkeslag og bli bedre kjent med de tillitsvalgte i organisasjonen. Vi har så mange gode folk som står på og driver organisasjonen videre, sier fagansvarlig for organisasjon, Karl-Sverre Holdal. Det blir blant annet tilbudt skolering medlemsregister og publiseringsverktøy, alliansebygging, medieutspill og sosiale medier, skolering, utadrettet virksomhet og verving og kontingentpurring, for å nevne noe. Har ditt fylkeslag ønske om organisatorisk skolering oppfordrer vi dere til å ta kontakt med oss om hva dere ønsker vi skal snakke om og forslag til datoer, så får vi til skolering etter beste evne.

Folkelig og lokalt forankret

Nei til EU ønsker en **ambisiøs klimapolitikk** som utvikler unike og lokale løsninger, og kutter utslipp her hjemme.

For å lykkes med dette er det avgjørende å beskytte våre ressurser og ha kontroll over energien.

I august ble et notat fra arbeidsgruppen for klimapolitikk lagt fram for styret i Nei til EU. Arbeidsgruppen ble nedsatt av styret og har laget et notat som konkretiserer organisasjonens visjon, strategi og argumenter om EU og klimapolitikk.

Notatet drøfter også de viktigste argumentene mot norsk EU-medlemskap i et klima- og miljøperspektiv.

Arbeidsgruppen for klimapolitikk har bestått av Roy Pedersen, Ole Kristian Setnes, Ole Kvadsheim og Morten Harper. Styret har gitt innspill til notatet underveis i arbeidet.

Folkelig forankring

I visjonen heter det at klimakrisen må løses gjennom folkelig forankring.

«Det vil gjøre det mulig å gjennomføre en god klima- og miljøpolitikk, som er forenlig med hensyn til demokrati, folkestyre og rettferdig fordeling. Nei til EU mener det er viktig med økt selvforsyning og geografisk nærhet mellom produsent og forbruker. Nei til EU vektlegger at klimakrisen må løses gjennom folkelig forankring», heter det i notatet.

Notatet slår fast at Norge er godt rustet for å kutte nødvendige utslipp på 55 prosent og klare omstillingen til det grønne skiftet innen 2030. Med stor tilgang på utslippsfri og fornybar energi har vi mulighet til å i høy grad erstatte fossile energikilder med grønne alternativer så langt det finnes politisk vilje til å velge de klimanøytrale og fornybare løsningene. Norges tilgang på fornybar energi gjennom vannkraft kan omstille industrien slik at vi får produsert nødvendige industrivarer på en bærekraftig måte.

«Norge har gode forutsetninger til å gå foran i klimapolitikken, og lede an med eksemplenes makt. Når folk inviteres inn i de demokratiske prosessene skaper det økt oppslutning om tiltakene, med større rom for nyskapning. Norge kan spille en nøkkelrolle i å utvikle morgendagens grønne teknologier. Mulighetene finnes!»

Last ned notatet

● Last ned notatet fra arbeidsgruppen for klimapolitikk fra nettsidene.

● neitileu.no/aktuelt/nei-til-eus-visjon-strategi-og-argumenter-om-eu-og-klimapolitikk

AV SINDRE HUMBERSET

sindre.humberset@neitileu.no

Tenke globalt og handle lokalt

«Verden står overfor både en naturmangfoldkrise og en klimakrise. Det er av strategisk betydning at Norges klimapolitikk ikke setter disse krisene opp mot hverandre».

Norge har, til forskjell fra mange EU-land, tilstrekkelig med strategiske virkemidler for å nå klimamålene.

«Norge må forlate EUs kvotemarked for å ta demokratisk styring over klimapolitikken, tilpasset nasjonale og lokale forhold. Vi bør energieffektivisere vannkraftverk, redusere forbruk av jordas ressurser og bygge ut desentraliserte energisystemer, for eksempel kortreist energi som jordvarme og varmepumper», heter det i notatet.

«Disse tiltakene vil demokratisere og øke selvråderetten over norsk klimapolitikk, og dette er veien å gå for å løse både naturmangfoldkrisen og klimakrisen, uten å sette dem opp mot hverandre. Denne strategiske tilnærmingen reduserer behov for strømmnettutbygging, den sparer verdifull balansekraft, den sparer natur, og den går imot EUs grenseløse vekstfilosofi».

Notatet anbefaler en felles plattform basert på energiøkonomisering og desentraliserte energisystemer som vil muliggjøre bredere strategiske allianser mellom Nei til EU, partier, fagbevegelse, bondeorganisasjoner, fiskerierorganisasjoner og miljøorganisasjoner.

Et ekspansivt EU legger beslag på store ressurser og mineraler i Afrika, Asia og Latin-Amerika, og forsøker også å få innpass i Arktis. Denne utviklingen blir omtalt i notatet.

«Miljøorganisasjoner som Friends of the Earth har påpekt at EU allerede forbruker mer enn sin andel av verdens mineraler og metaller, og mener EU er ute på et 'desperat plyndringstokt'. Nei til EU arbeider for en klimapolitikk som er solidarisk med det globale sør, og som respekterer nasjoners råderett over sine ressurser av hensyn til egen befolkning og i pakt med internasjonale forpliktelser».

Krigen i Ukraina

«Etter Russlands folkerettsstridige angrep mot Ukraina er energipolitikken i EU under endring», heter det i notatet.

klimapolitikk

De utfordringene EU står overfor er store og går på både forsyning av nok energi og høye energipriser. I hvilket omfang og hastighet endringene skjer varierer mellom EU-landene. Det er mye som tyder på at EUs klimapolitikk vil bli satt til side ettersom fokuset blir på energisikkerhet og kostnad.

«Selv etter 20 år med satsing på fornybar energi mener EU det ikke er mulig å gå fra naturgass fra Russland direkte til fornybar energi som erstatning. Dette er et stort skritt tilbake og illustrerer svakhetene i EUs energi- og klimapolitikk. Ukrainakrigen gjør satsing på energiøkonomisering og distribuerte energisystemer enda viktigere for EU og Europa».

Ut av EUs kvotemarked

I Hurdalsplattformen tar regjeringen til orde for å se Norges utslipp under ett, slik at utslipp både i ikke-kvotepiktig og kvotepiktig sektor kuttes med 55 prosent (fra 1990 til 2030).

«Problemet med regjeringens nye ambisjon er at de ikke ser ut til å ha tatt innover seg hvordan kvotesystemet til

Fornybart.

Stor tilgang på utslippsfri og fornybar energi lar oss gå lengre i å erstatte fossile energikilder med fornybare alternativer. Bildet viser Storvassdammen og Blåsjø, som er en del av Ulla-Førre, et vannkraftverk i Hjelmeland, Suldal og Bykle kommuner. FOTO: MARTIN NH/CC BY-SA 3.0

EU fungerer. Kvotene omsettes fritt, noe som betyr at utslippsreduksjoner et sted som hovedregel fører til tilsvarende utslippsøkninger et annet sted. Det gir ikke mening å overføre ansvaret for norske kvotepiktige utslipp til EU gjennom å være med i kvotemarkedet».

«EUs kvotemarked har i vesentlig grad tatt over den overordnede styringen av klimapolitikken i EU. Kvotemarkedet trekker søkelyset bort fra komplekse og sammensatte utfordringer som er avhengig av lokale forhold. Nasjonalstatene mister demokratisk og politisk styring over energi- og klimapolitikken», heter det i notatet.

«Nei til EU mener det har en verdi at utslippskutt skjer i Norge, blant annet for en framtidsrettet omstilling av det norske samfunnet og å lede an i klimaarbeidet. Konsekvensen av en målsetning om å kutte samlede norske utslipp må være at Norge forlater EUs kvotemarked. Om vi ikke gjør det, kan vi ende med å bruke milliarder av kroner på klimatiltak uten å redusere de samlede utslippene».

Podkast fra Nei til EU!

● Lurer du på hva det vil si at Norge er med i EØS-avtalen? Prøver du å bli klokere på hvilken rolle EU spiller i norsk politikk på handel, arbeidsliv og klima eller i internasjonal politikk? Det er du ikke alene om! Vi, Frida Aune Borstad og Synthia Zaman, har mange spørsmål om EU og setter oss ned i Nei til EUs nye podkast – *EU-kommisjonen* – for å utforske det vi lurer på. Bli med å utforsk med oss! Podkastens første episode kommer ut denne høsten. Har du noe du ønsker EU-kommisjonen skal ta opp? Send oss en e-post på podkast@neitileu.no.

Globaliseringskonferansen 2022

● Nei til EU deltok på Globaliseringskonferansen i Oslo 1.–2. oktober. Globaliseringskonferansen er en bred

allianse av 71 ulike organisasjoner som samarbeider under nettverket Norges Sosiale Forum (NSF). Temaet for årets konferanse var «Strategier for en bedre verden». I to dager sto Ungdom mot EU og Nei til EU på stand sammen og snakket med deltakerne på konferansen. Mange nysgjerrige deltakere kom innom og flere meldte seg inn i organisasjonene, og lørdag var vi så heldige å få besøk av Roy Pedersen.

– Vi har fått inn mange nye medlemmer av å stå her. Det er både engasjerende og givende. Jeg syns Globaliseringskonferansen er en viktig plattform får å nå ut til engasjerte ungdom og bygge allianser med andre organisasjoner, sier Frankie Rød, leder i Ungdom mot EU.

Nei til EU og Ungdom mot EU var også medarrangører på et møte på søndag 2. oktober om behandlingen av flyktninger, og utreder Morten Harper holdt innlegg om EU og handelsavtaler og Schengen-avtalen. På begge arrangementene var det godt oppmøte og gode diskusjoner.

Åpent møte i Telemark

● Telemark Nei til EU, Bamble Nei til EU, Fagforbundet Bamble, Bamble Bondelag, Senterpartiet, SV og Rødt avholdt i september et åpent møte om strømpriskrisa. Hogne Hongset, fra Alternativ Energikommisjon, holdt et godt og oversiktlig foredrag om hvor strømpriskrisa kommer fra og hvordan vi kommer oss ut av den.

Sveits – midt i Europa og utenfor EU

Forhandlinger mellom EU og Sveits om en **EØS-lignende avtale** er stanset av sveitserne. De vil heller videreføre «den bilaterale vei».

Sure relasjoner mellom Brussel og Bern har ikke blitt søtere etter at utenriksminister Livia Leu oppsummerte sin reise til Brussel tidlig i september:

– Dessverre har jeg ikke registrert særlig bevegelse. EU-kommisjonen holder fast ved sine posisjoner for å øve press, sa hun.

Sveits hadde i fjor fått nok av at EU stivbeint insisterte på en såkalt ramme-

avtale på Unionens premisser. Årelange forhandlingsrunder om en EØS-lignende avtale med iboende dynamikk ble avbrutt i mai 2021. Det gikk på den sveitsiske suvereniteten løs. Nasjonalt sjølstyre er «del av vår historie og vår identitet», slik president Cassis nylig formulerte det.

Presset fra EU er egentlig ikke nytt, sjøl om det nå har tiltatt i styrke. I mer enn ti år har forskjellige EU-topper høylytt eller lavmælt ytret at de helst hadde sett en mer dynamisk EØS-løsning for Sveits. I juli 2010 sa daværende rådspresident Herman van Rompuy at Sveits fortløpende må akseptere EUs regelverk hvis de vil ha tilgang til det indre markedet. Svaret fra Sveits har hele veien vært at de bilaterale avtalene fungerer utmerket.

Begge sider har interesse av at dialogen fortsetter. I februar 2022 vedtok

Historier om handel
Erfaringer fra flere lands handelsavtaler med EU

Historier om handel

- Vett 3-2022 ser nærmere på handelsavtalene som Sveits, Storbritannia, Canada og Japan har inngått med EU.
- 48 sider.

Forbundsrådet sin forhandlingslinje overfor EU, der man vil videreføre «den bilaterale vei». Hva de institusjonelle spørsmålene angår, vil sveitserne ha det de kaller en vertikal tilnærming til en samlet avtalepakke. Det vil si at institusjonelle bindinger forankres i hvert av de enkelte bilaterale avtaleområdene, og ikke horisontalt eller generelt (som i EØS). En horisontal tilnærming slik som i det havarerte forslaget til rammeavtale, er «ikke en opsjon».

Formuleringene fra Forbundsrådet tyder på at Sveits prøver å bevege EU i retning av et kompromiss.

Forskningssamarbeid

EU stengte først Sveits helt ute fra forskningsprogrammet Horizon Europe, deretter slapp sveitserne delvis inn igjen. Utvekslingsprogrammet

Erasmus + har Sveits ikke deltatt i etter 2014.

De siste månedene har det dreid seg om å avklare forholdet til etablerte forskningsprogrammer og andre avtaler som enten er satt på vent eller hvor EU krever tunge økonomiske bidrag fra Sveits.

Motviljen fra EU sin side har nok også sammenheng med stillstanden i forhandlingene med Storbritannia når det gjelder fortsatt britisk deltakelse i Horizon Europe, ett av få EU-programmer britene fortsatt ønsket å være med i. Vilklårene for videre deltakelse ble fastlagt i handels- og samarbeidsavtalen mellom Storbritannia og EU. Men EU har gjort seg vanskelige ved å bruke forskningssamarbeidet som brekkstang i den uløste disputten mellom London og Brussel omkring den såkalte Nord-Irland-protokollen. Disputten handler om noe helt annet, nemlig om en påtvungen tollbarriere mellom Storbritannia og den nordirske delen av Det forente kongeriket.

En femte forhandlingsrunde finner sted i oktober 2022, der Sveits forventes å bidra til et fond for sosial utjevning med rundt 13 milliarder kroner (CHF 1,3 mrd.). Til forskjell fra de norske EØS-midlene foreligger det ingen plan om langsiktige forpliktelser.

Forhandlinger med EU.

I 2021 forhandlet Sveits med EU om en EØS-lignende rammeavtale. Bildet viser den daværende sveitsiske presidenten Guy Parmelin sammen med EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen, kort tid før forhandlingene ble brutt. FOTO: EU-KOMMISSJONEN/ETIENNE ANSOTTE

AV JAN R. STEINHOLT

Politisk rådgiver i Nei til EU

Stor handelspartner for EU

Sveits er et lite land, men rangerer likevel høyt som handelspartner for unionen, og spesielt Tyskland. Alpe-landet er på fjerdeplass som eksportmarked for varer fra EU og femte størst blant landa EU importerer fra. Handelsforbindelsen er tettest mot Tyskland, Østerrike og Slovenia. Etter en dupp i 2020 som følge av pandemien, er handelen med EU tilbake på gamle nivåer og økende.

Ved siden av frihandelsavtalen fra 1972 har Sveits og EU 120 bilaterale avtaler seg imellom. Disse inngår i 23 ulike avtalesektorer. Dette er «statistiske» avtaler som spenner over en lang rekke områder, fra handel til transport og medisinsk utstyr. Normalen har vært at disse avtalene fornyes med visse mellomrom. Pressmiddelet fra EU er å vente med å oppdatere de bilaterale avtalene. «Ingen nye avtaler med Sveits vil inngås og det er ikke gitt at de som er i kraft vil oppdateres», lød trusselen fra Brussel da bruddet var et faktum i fjor.

Skjermer velferd og arbeidsliv

Særlig på tre områder har Sveits satt foten ned for overstyring utenfra. Det gjelder reglene for statsstøtte, ubegrenset tilgang for EU-borgere til det sveitsiske velferdssystemet og sist, men ikke minst, vern mot lavtlønnsk konkurranse og sosial dumping.

Alt dette kan og vil sveitserne bestemme sjøl. Sveits trenger ikke forholde seg til et ESA som blander seg inn i landets arbeidslover og regelverk, slik Norge må. Telemarks- og Oslo-modellen ville være uproblematisk i Sveits, mens de norske seriositetsbestemmelsene nå granskes i Brussel for mulige brudd på EØS-regelverket.

Avtalen om fri bevegelse av personer mellom Sveits og EU og unionens medlemsland, omfatter ikke full frihet til å yte tjenester. Sveits tillater ikke utenlandsregistrerte bemanningsbyråer å operere i landet. Slike begrensninger går på tvers av en rekke EU-direktiver og forordninger, som vikarbyrådirektivet og tjenestedirektivet.

Beskyttelsesreglene blir aktivt kontrollert og håndhevd av sveitsiske arbeidsmarkedsmyndigheter, arbeidsgiverorganisasjoner og fagbevegelsen i lokale arbeidsrettsråd.

Dette betyr ikke at alt er harmonisk i sveitsisk arbeidsliv. Lokalt registrerte bemanningsbyråer er for eksempel blant de utfordringene den sveitsiske fagbevegelsen har. Men lovverket gir godt vern, og det kan oppdateres uten fare for å bli overkjørt av EØS-rettens forrang.

Artikkelen er en forkortet versjon av et kapittel i skriftserien Vett nr. 3 2022.

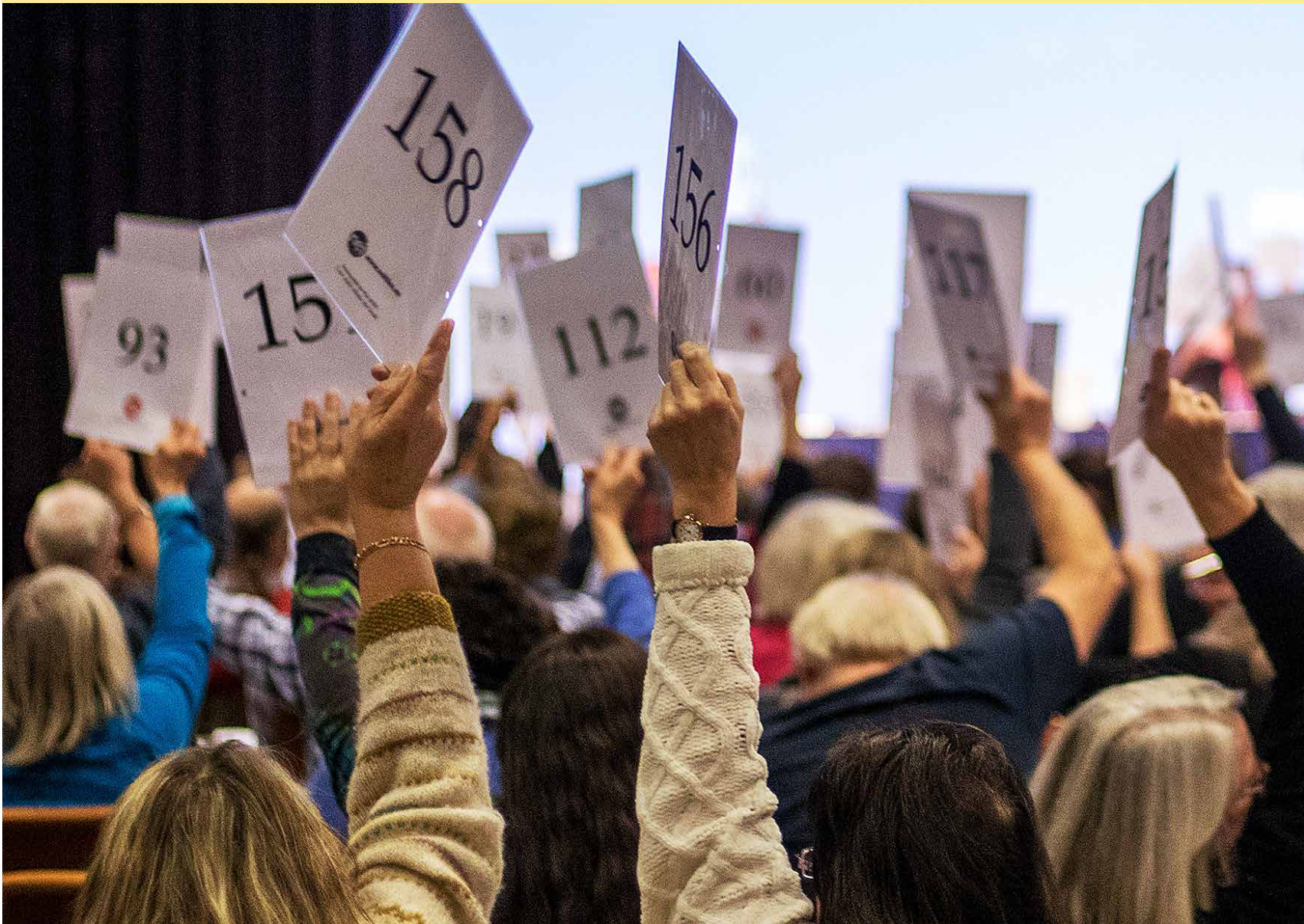
EU-kviss

1. Hvilket land overtar formannskapet i EU fra nyttår?
2. EU truer med å holde tilbake 7,5 milliarder euro til et av sine medlemsland på grunn av bekymringer for korrupsjon. Hvilket?
3. Hvor mange hovedsteder i EU begynner på bokstaven B?
4. Hvem bestemmer hvordan Statnett kan benytte de såkalte flaskehalsinntektene fra utenlandsforbindelsene?
5. Har Sveits akseptert EUs fjerde jernbanepakke?
6. Det europeiske forsvarsfondet EDF er tatt inn i EØS-avtalen med norsk tilslutning. Deltar også Island og Liechtenstein i EDF?
7. Hvor mange EU-land er ikke medlemmer av NATO?
8. Har EØS-borgere rett til å drive ervervsmessig fiske og fangst i Norge?
9. Fra 1. januar 2023 innfører nok et EU-land euro som valuta. Hvilket?
10. Hvor mange land er dermed med i eurosonen fra 1. januar 2023?

10. 20
9. Kroatia
8. Ja, hvis de er bosatt i Norge og fartøyet er under 15 meter.
7. Seks (inntil Sverige og Finland offisielt blir tatt opp som NATO-land).
6. Nei, begge land har reservert seg.
5. Sveits er ikke med i EU eller EØS, men har bærer overnasjonal styring og obligatorisk konkurranse inn i sveitsisk lovverk.
4. Reguleringsmyndigheten for Energi (RME), en uavhengig enhet som ikke kan instrueres av norske myndigheter, bare av ACER og ESA.
3. Fem (Berlin, Brussel, Bratislava, Budapest, București)
2. Ungarn
1. Sverige
- Svar:**

Landsmøte i landets viktigaste organisasjon

Snart er det klart for **landsmøte i Nei til EU**. Vi skal staka ut kursen for dei to neste åra, to år som kan bringa med seg større svingingar i EU- og EØS-debatten enn på lang tid.

Vi skal velja ny leiar og nytt styre. Og ver ikkje i tvil; Nei til EU er landets viktigaste organisasjon. EU-saka bind saman kampen for demokrati, for vern av miljøet og for ein meir solidarisk politikk, både innanlands og internasjonalt.

Nei til EU gjer seg klare til å skipa

Nei til EU landsmøte 2022

- 11.–13. november på Scandic Oslo Airport ved Gardermoen.
- Følg landsmøtet på nettsidene: neitileu.no/kampanjer/landsmote-2022

til landsmøte 2022 i dagane 11.–13. november på Scandic Oslo Airport ved Gardermoen.

Her samlar vi om lag 200 delegatar frå heile landet for å diskutere Nei til EU og EU-saker og leggja kursen for organisasjonen for dei neste to åra. Det vert ei helg fylt av politikk, viktige saker og vedtak, samt kulturelle innslag og god stemning. I år skal vi òg velja ny leiar i organisasjonen.

Ny leiar

Roy Pedersen gjev seg etter to år ved roret. Det er alltid trist når ein så solid leiar går av, og Roy har vore ein god lagspelar for både tillitsvalde og tilsette, ikkje minst for meg sjølv som ny generalsekretær. Vi kjem til å sakna den lune, røffe humoren og dei daglege samtalan om store politiske spørsmål

og dei nære sakene i organisasjonen.

På den korte tida har Roy sørga for god alliansebygging med fagrørsla som han kjenner så godt frå tida i LO Oslo, og han har vore tydeleg på punktet om straumprisar og EUs energibyrå ACER.

Solidarisk politikk

Solidarisk politikk ligg naturleg for Nei til EU. Der EU traktatfestar åket under marknadsliberalismen, skal vi forsvare alle sin rett til arbeid, tryggja velferdsstaten og visa solidaritet med alle dei flyktningane som flyktar frå land i tredje verda og krigsherja område.

Med ein krig i Europa, ei straumpriskrise over det meste av EU- og EØS-området og ålmenn «dyrtid» (eit ord vi ikkje har nytta sidan EU-striden i 1972), kan Nei til EU visa til ein verkeleg solidarisk politikk, av di vi veit

at verda er større enn EU, og at solidaritet ikkje er å selja ut norsk kraft til eit endelaust sluk i eit marknadsstyrt kraftsystem som har spelt fallitt i møte med røyndomen og auka etterspurnad. Hadde det hjulpet, hadde det gjeve lågare prisar for straum i EU, ville saka vore annleis. Men slik krafta vert prissett på børs og etter gassprisen, er det einaste vi oppnår at industrien mistar rein og rimeleg energi, og dimed arbeidsplassar, at forbrukarane og næringslivet må ha støtteordningar som ikkje strekk til, og at prisane på alle varer går i veret – og rentene med. Dét er alt anna enn solidaritet.

Nei til EU kan spela på lag med sosiale rørsler i både Noreg og resten av verda. Felles sak er kampen om ressursane og eit godt samfunn for menneske, ikkje kapital. Den arabiske våren starta delvis som følgje av høge brødprisar, opprør i Frankrike kom etter åtak på pensjonsordningar og andre velferdsgode, i Katalonia kjempar dei for nasjonalt sjølvstyre. Åtak på faglege rettar ser vi i mange europeiske land. Mangel på straum og gass, prisstigning og lågare levestandard er krut, og særskilt når det kjem samstundes. Eg trur ikkje EU vil sjå så forlokkande ut i den næraste framtida.

Ein annan joker er utviklinga i USA. Ein antidemokratisk president kan snu heile stemninga for EU-medlemskap på kort tid. Det treng korkje vi eller nokon andre i ei allereie uroleg verd som ikkje er kome på hengslene att etter koronakrisa.

Nei til EU har teke opp kampen mot ein energipolitikk som ikkje fungerer for andre enn kraftprodusentane. Det handlar òg om vern av naturen og for ein god klimapolitikk. Vårt svar er gode og fornuftige tiltak som tek vare på det norske fortrinnet med rimeleg og rein vasskraft som basis for industrien, næringslivet og eit landbruk over heile landet. Difor arbeider vi på lag med mellom andre Industriaksjonen og Alternativ energikommisjon.

Stiller vi oss slik at arbeidsplassar forsvinn i industrien, handelsnæringa og landbruket, er det ein dramatisk konsekvens av EU-integrasjonen. Paradoksalt nok er argumentet frå jasida at vi er så bundne av EØS-avtala at vi like godt kan verta medlem og få bitte litt innflyting over den politikken dei sjølv har sett bort til EU.

Beredskapsutval om EU-saka

Det er sant at stoda er annleis enn då vi kjempa mot EU i 1972 og 1994. Det

Endeleg landsmøte!

I 2020 var landsmøtet digitalt, der delegasjonane sat i sine egne fylke. I november kan vi igjen samle oss til eit tradisjonelt landsmøte med røysteskillt og god stemning. Biletet er frå sist ordinære landsmøte i 2018. FOTO: EIVIND FORMOE

AV KJELL ARNESTAD

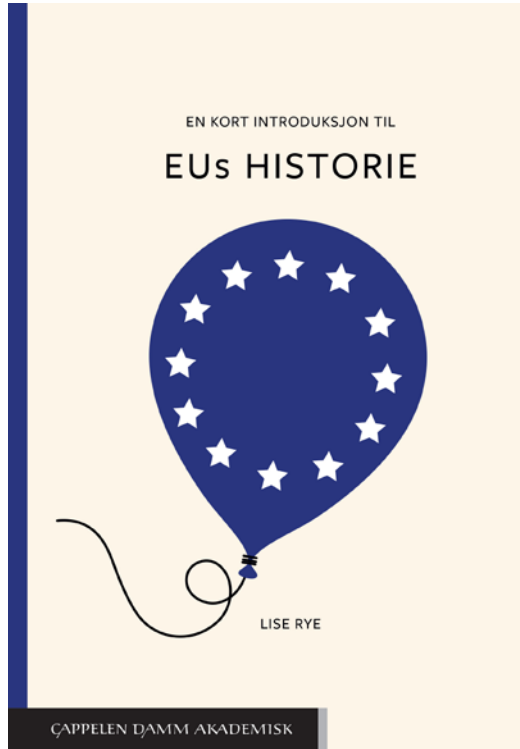
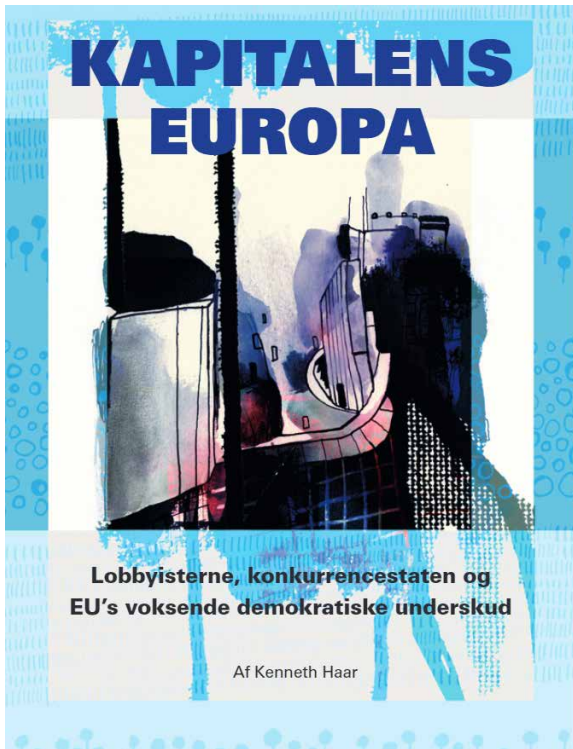
Generalsekretær i Nei til EU

stiller mange nye krav til Nei til EU. Så det er godt arbeidsplankomiteen gjer framlegg om å setja ned eit beredskapsutval som kan greia ut kva for ein organisasjon vi treng for å møte ein ny situasjon. Samstundes veit vi at mykje ligg fast: Utfordringane mot folkestyre og demokrati, vernet om naturen og for ein god klimapolitikk og ein solidarisk verdsorden og handelspolitikk. Framlegget til arbeidsplan er eit godt utgangspunkt for arbeidet i neste periode.

Vi treng å byggja organisasjonen, byggja ein sterk og brei neiallianse, vera opne for ungdom og nye ordskifte og ha ein open og inkluderande organisasjon som inspirerer. Terskelen bør vera låg og engasjementet høgt. Kanskje må kjepphestane i større grad setjast på stallen. Frå 1972 kan vi dra dei store linene. Frå 1994 kan vi læra mykje, men ikkje alt. «Ny» teknologi og nye kommunikasjonsmønster har til dømes i stor grad kome etter siste EU-kamp. I 2023 er utfordringa å byggja og samla både organisasjonen og neialliansen og førebu for det som kan koma. Med røynde folk på laget og nye på veg inn, er eg sikker på at vi kan klare det.

Godt landsmøte!

Historier om EUs historie

Interessante innføringsbøker i **ulike måter å se EUs historie** på fra en norsk historiker og en dansk ekspert på lobbyismen i Brussel.

Ganske tidlig i boken En kort introduksjon til EUs historie skriver Lise Rye om Norges tilknytning til EU gjennom EØS: «Kanskje forstod vi ikke fullt ut hva vi bega oss ut på da vi gjennom våre representanter på Stortinget ratifiserte EØS-avtalen i 1992. Kanskje var det for ubekvent å ta den hele og store betydningen av EU-tilpasningen inn over oss og opp til debatt. Det kan vi ikke vite, men uavhengig av årsaken er konsekvensen den samme. Vi har et forhold til EU som er langt mer omfattende enn kunnskapen vår om det samme fenomenet.»

Mange av Standpunkt's lesere vil nok si seg enig i denne betraktningen. Selv om boken i hovedsak handler

Lise Rye

- En kort introduksjon til EUs historie
- Cappelen Damm Akademisk, 2022
- 156 sider

Kenneth Haar

- Kapitalens Europa. Lobbyistene, konkurransestaten og EU's voksende demokratiske underskud
- Oplysningsforbundet Demokrati i Europa, 2022
- 208 sider

AV MORTEN HARPER

morten.harper@neitileu.no

om EUs historie, er det stadige henvisninger til norsk EU-debatt i 1972, 1994 og nyere tid. Rye er professor i europeisk samtidshistorie ved NTNU. Hun skriver akademisk og drøftende, men uten å være tunglest eller kjedelig. Boken er på sitt beste når den beskriver prosessene rundt de største historiske hendelsene for EUs utvikling, og de interessene og aktørene som var i spill.

Fremtid eller fiasko

Boken er bygd opp etter tema, der inngangen er EUs selvbilder, eller EUs «fortellinger om seg selv» som Rye kaller det. Kapitlene handler blant annet om EU som et rettsfellesskap, det indre markedet, «fredsprosjektet», unionsbyggingen og EU som verdifellesskap. Rye er innom mange ulike faglige ståsteder, og har for eksempel en god drøfting av «mangler og muligheter» ved demokratiet i EU, men når hun skriver om demokrati er det overraskende at lobbyismen er fraværende som faktor.

Strukturen reflekterer bokens hovedpoeng om at det ikke er én historie om EU, men flere. Som dette oppsummeres på bokens bakside: «Spørsmålet

om hva EU er og hvordan EUs utvikling kan forklares vil gi ulike svar, avhengig av hvem du spør og hvilket perspektiv de legger til grunn. For noen er det et økonomisk samarbeid som har gått for langt, for andre er det et solidaritetsprosjekt som kommer til kort. Det er håpet om en bedre fremtid og en fullkommen fiasko, alt til samme tid.»

Konkurransesstaten

Danske Kenneth Haar har i snart femten år arbeidet i Brussel for Corporate Europe Observatory (CEO), en tankesmie som kartlegger lobbyismen opp mot EUs organer. I boken Kapitalens Europa beskriver han EUs nyere historie som utviklingen av en konkurransestat, «det vil si en stat som først og fremst skal fremskaffe de beste betingelser for virksomhetenes konkurransevne» (min oversettelse fra dansk). Dermed er ikke andre hensyn som sysselsetting, sosial omfordeling eller miljø borte, men dette er «underordnet et konkurransevneparadigme».

EU har fått en sosial søyle, vedtatt på et uformelt toppmøte i Gøteborg i november 2017, men boken påviser at det som dominerer er en markedsrettet, fleksibel arbeidskraft med svakere stillingsvern, svakere pensjonsordninger og svakere kollektive avtaler. Ifølge Haar er EU som en «dynamo» for nyliberalisme: «EU er den koordinerende instansen som i et komplisert samspill med det nasjonale nivået driver utviklingen av konkurransestaten fremover på begge nivå.»

Demokratiske underskudd

Det andre sentrale utviklingstrekket boken beskriver er et voksende demokratiske underskudd. Storselskapene legger inn millioner av euro til ulike lobbyister og tenketanker når deres interesser er i spill, og lykkes i stor grad med å sette dagsorden i EU-systemet: «... det egentlige spørsmålet» er ikke «om det er parlamentets høyre- eller venstrefløy som trekker det lengste strået, eller om det er Tyskland eller Frankrike som får sin vilje», skriver Haar. «Spørsmålet er snarere om det lykkes for de store virksomhetene på feltet å nå gjennom med deres krav eller forslag.»

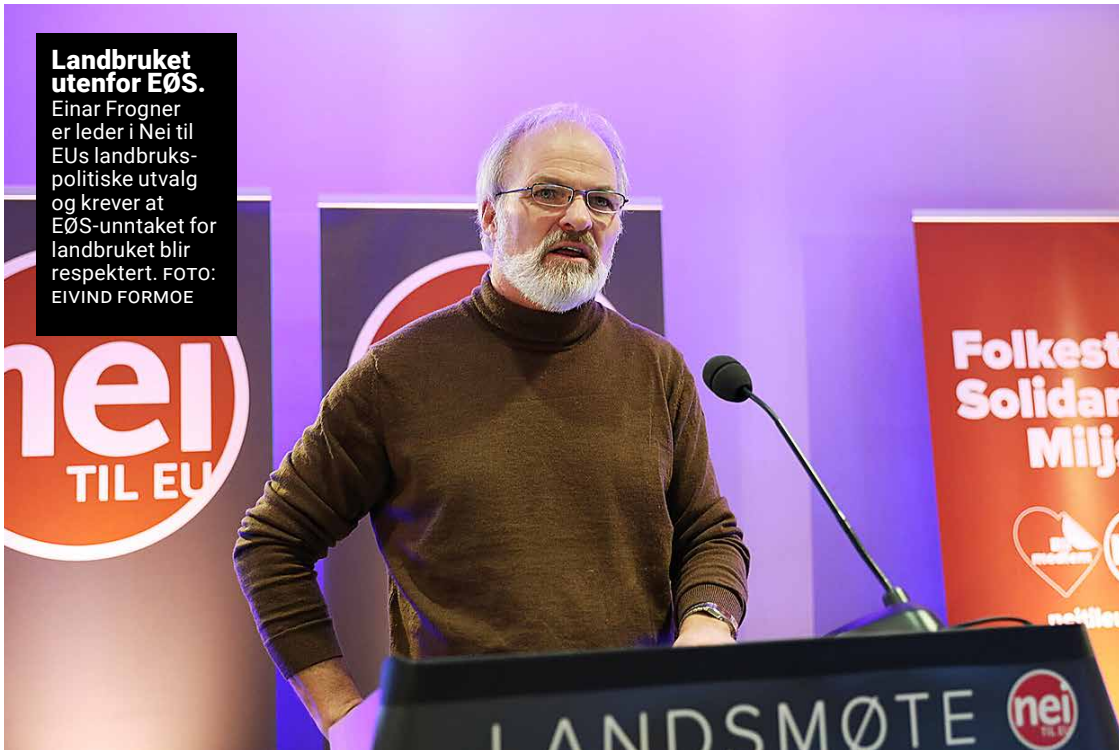
Det demokratiske underskuddet handler ikke bare om at EU-kommisjonen alene kan fremme lovforslag. Haar beskriver en «byråkratisering» av politikken og stor ulikhet i tilgangen til beslutningstagerne: «EU er ikke en plattform hvor alle interessegrupper har samme muligheter og spiller etter samme regelsett.»

Haar skriver lett tilgjengelig dansk. Han inntar en tydeligere politisk posisjon enn Rye, men teksten har også grundige analyser.

Landbruket utenfor EØS.

Einar Frogner er leder i Nei til EUs landbrukspolitiske utvalg og krever at EØS-unntaket for landbruket blir respektert. FOTO: EIVIND FORMOE

Landbruk er ikke industri

– Nei til EU mener Norge ikke kan akseptere noen videre **utglidning av EØS-avtalen** inn på landbruksområdet.

Egen landbrukspolitikk og tollvern har vært avgjørende for en matproduksjon over hele landet.

Nei til EUs landbrukspolitiske utvalg sendte høringsuttalelse til Miljødirektoratet 1. september om EU-kommisjonens forslag til revidert industriutslippsdirektiv.

– Nei til EU noterer at forslaget har som mål å skjerpe regelverket blant annet når det gjelder forurensning, sirkulærøkonomi, energieffektivitet, klimanøytralitet og redusert bruk av farlige kjemikalier, uttaler utvalget.

Norge har gode forutsetninger for å være et foregangsland i klima- og miljøpolitikk, og Nei til EU mener det er positivt at EU vil styrke flere miljøkrav i direktivet.

Utvider virkeområdet av direktivet

EU-kommisjonen foreslår samtidig at direktivets virkeområde for landbruk skal utvides betydelig. Nåværende direktiv omfatter de aller største gårdsbrukene med intensiv produksjon av

Les hele høringsuttalelsen

- Les hele høringsuttalelsen og mer om EUs landbrukspolitikk på nettsidene.
- neitileu.no/aktuelt/landbruk-er-ikke-industri

svin eller fjørfe. Bare noen få norske bruk er i dag omfattet av direktivet.

Endringsforslaget vil gjøre at flere norske bruk blir omfattet av direktivet.

– Nei til EU vil minne om at landbruket skal være utenfor EØS-avtalen, og dette var en av de sentrale forutsetningene da avtalen ble inngått. Egen landbrukspolitikk og eget tollvern har vært avgjørende for en matproduksjon over hele landet, basert på norske ressurser. Samtidig har vi sett en utvikling der EØS-avtalen griper inn i norsk landbruk på stadig flere måter, i strid med forutsetningene, uttaler utvalget.

– Vi vil også påpeke at det er misvisende å bruke betegnelsen «industri» på landbruket i Norge, slik det blir gjort i EU-direktivets system. Det er generelt vesentlige forskjeller mellom landbruket i Norge og den storskala produksjonen vi ser i mange EU-land.

Krever unntak

Nei til EU mener Norge ikke kan akseptere noen videre utglidning av EØS-avtalen inn på landbruksområdet.

– Det må kreves unntak for landbruket dersom revidert industriutslippsdirektiv vedtas i EU slik det er foreslått og skal tas inn i EØS-avtalen. I stedet bør norske myndigheter videreutvikle miljøregelverk og utslippskrav for landbruket nasjonalt, ut fra norske forhold og med et høyt ambisjonsnivå.

AV SINDRE HUMBERSET

sindre.humberset@neitileu.no

Kjør på drosjegrønt

● Regjeringa foreslår flere tiltak for å bedre seriositeten i ei kaotisk drosjenæring. Det er bra. Men de avgjørende grepene som Hurdalsplattformen ga løfte om, glimrer fremdeles med sitt fravær. Det er positivt at departementet foreslår tiltak for å sikre fagkompetanse og mer seriositet i taxinæringa, men disse tiltakene adresserer ikke hovedproblemet. Altfor mange biler som uregulert konkurrerer om samme antall passasjerer, betyr enda dårligere inntjening, mer tomgangskjøring og økte takster for å kompensere for mer dødtid. Et kaotisk marked og sosial dumping er åpenbare konsekvenser. Av Jan R. Steinholt

Høringsuttalelse til Kvotemeldinga

● – Vi vil understreke viktigheten og verdien av at Norge utenfor EU kan føre en selvstendig fiskeripolitikk. I et høringssvar til kvotemeldinga understreker fiskeripolitisk utvalg i Nei til EU viktigheten og verdien av at Norge utenfor EU kan føre en selvstendig fiskeripolitikk. «Vi mener at ny Stortingsmelding om kvotesystemet bør praktisere og håndheve deltakerlovas og havressurslovas ordning for tildeling av kvoter, det vil si fordeling i henhold til politiske vedtak og ikke ved markedsstyring i strid med fiskerirettens regler».

Skolering i Rogaland

● Politisk skolering er viktig i Nei til EU for at vi skal lære og bruke kunnskapen til å forklare vårt budskap. Denne høsten tar Rogaland Nei til EU fatt på skoleringen i fylket ved å arrangere fire studiekurs i Sandnes om ulike politiske tema. Første møte om EU og arbeidsliv ble holdt 3. oktober. Videre følger studiemøter om demokrati, EØS og handelsavtaler og energipolitikk.

Studiesirkel i Østfold

● Et annet fylkeslag som setter skolering på dagsorden, er Østfold Nei til EU. I oktober gjennomføres det to studiesirkler i Sarpsborg. Den første var 17. oktober som omhandlet hvordan Brexit påvirker Storbritannia. Neste studiesirkel blir 31. oktober og tar for seg spørsmålet «Hvordan påvirker EØS norsk arbeidsliv?».

Kvinnekonferanse. Innledere og deltakere på kvinnekonferansen i 2019. Fra venstre: Kathrine Kleveland, Ana Azaria, leder av franske Femmes Égalité, Reidun Hegggen Berntsen, leder av Ungdom mot EU; Margaret Eide Hillestad, leder av kvinneutvalget i Nei til EU; Cathrine Pedersen, Kvinder i Kamp, Danmark; Carmen Freire; Katia Steinhart fra Femmes Égalité. FOTO: NEI TIL EU

Kvinnestemmer, kvinner stemmer, kvinner bestemmer!

Meld deg på **Nei til EUs kvinnekonferanse** 26. november i Oslo.

Under årets kvinnekonferanse, som foregår 26. november i Røde Kors lokaler, ønsker vi å fremme kvinnestemmer, og reflekterer over rollen kvinner har i dagens EU-debatt.

Situasjonen i Europa i dag er kontrastfull og preget av sterke endringer. Russland har invadert et europeisk land, og sivilsamfunnet arbeider fortsatt med å rekruttere og organisere etter pandemien. I år skal vi derfor undersøke kvinnestemmer, og hvilke muligheter vi har for å påvirke. Vi har invitert inn ulike innledere som på ulike måter arbeider med kvinners stemmer i Europa.

Vi undersøker derfor ikke bare hvordan EUs politikk påvirker kvinners situasjon, i arbeidslivet, i det

Kvinnekonferansen

- Lørdag 26. november 2022 kl. 10.00 til 16.00.
- Hovedtema: Kvinnestemmer, kvinner bestemmer!
- Konferansen er gratis. Det blir påmelding på grunn av lunsjbestilling.

AV REIDUN BERNTSEN HEGGEN

Leder kvinnepolitisk utvalg

politiske livet, under krig og på flukt. Vi skal også belyse hvordan kvinner arbeider med europeisk politikk. Vi har et program fullpakket med interessante innledninger som avdekker hvilke utfordringer kvinner i Europa står ovenfor og belyser hvordan kvinner har oppnådd og kan oppnå gjennomslag.

For oss er det viktig å vise frem kvinner som arbeider med Europapolitikk og oppnår positive endringer. Det er også viktig for oss å vise hvorfor det er viktig at nei-bevegelsen samles for å diskutere likestillingspolitikk. Kvinnekonferansen er et sted hvor EU-motstandere av alle kjønn kan samles og oppdatere seg på kvinners situasjon i Europa. Vi håper derfor å se deg på kvinnekonferansen i år.

Foreløpig program:

- Kvinner i organisasjonslivet, kvinnerepresentasjon på LO-kongressen og i LO, ved Heidi Larsen, ansatt i LO i

Trondheim, tillitsvalgt i HK, nestleder Viken SV og nestleder i Nei til EU.

- Kvinner med minoritetsbakgrunn og deres stemmer i EU, ved Sofia Rana, leder for Antirasistisk og minoritetspolitisk utvalg i Rødt og bystyrerepresentant for Rødt i Oslo.
- EU og likestilling for kvinner. Innleder blir annonsert senere.
- Kvinnenes rolle i Folkebevegelsen gjennom 50 år, ved Susanna Dyre-Greensite, leder i Folkebevegelsen mod EU i Danmark.
- Kvinner på flukt generelt og situasjonen for ukrainske kvinner og EUs rolle, ved Frankie Rød, leder i Ungdom mot EU.
- Kvinner i fredsarbeid, ved Bodil Chr. Erichsen, historiker.
- Det blir kulturinnslag.

Programmet oppdateres fortløpende. Lenke til programmet: neitileu.no/aktivitet/kvinnekonferanse2022

Sosial dumping. Kabotasje tillater utenlandske yrkessjåfører å ta på seg et oppdrag i Norge, før de må ta på seg et oppdrag som skal ut av landet. Illustrasjonsfoto fra svenskegrensa ved Ørje. FOTO: SINDRE HUMBERSET

Kabotasje, hva er greia?

Kabotasje fører til sosial dumping og et **ødeleggt arbeidsmarked** for norske yrkessjåfører.

Når jeg fikk spørsmål om jeg ville skrive noe til denne utgaven av Standpunkt visste jeg med en gang hva jeg ville skrive om, nemlig kabotasje. Men hva skal jeg skrive? Hva vet den gjennomsnittlige personen om kabotasje sånn egentlig? Etter min mening, alt for lite. Jeg kunne selv lite om temaet, utenom de samtale jeg hadde hatt med yrkessjåfører om hvor dårlig løsning det var, og det å skulle sette seg inn i temaet viste seg å være en utfordrende prosess.

Så, hva er kabotasje? Jo, nå skal du høre. Kabotasje-regelverket vi får fra EU gjennom EØS tillater utenlandske yrkessjåfører å ta på seg et oppdrag i Norge, før de må ta på seg et oppdrag

UMEU
Ungdom mot EU

som skal ut av landet. Det betyr at en kabotasjetur kan gjerne se ut slik; En levering fra Tyskland kjøres opp til Bergen, sjåføren tar en levering med seg fra Bergen til Trondheim og så tar han med seg en leveranse fra Trondheim som skal ut av landet. Problemet kommer i hvor definisjonen av «ut av landet ligger». Ut av landet burde jo være ganske selvforklarende, i at man krysser en grense?

Lavtlønnete sjåfører

Nei, så lett er det dessverre ikke. Kravet som stilles er at *lasten* skal ut av landet, så slik det foregår er gjerne ganske likt eksempelet mitt, med unntak av at det ikke krysses noen grense på hverken starten eller slutten på reisen. Denne «grensen» kan nemlig være noe så enkelt som en havn i Oslo. For slik det fungerer i praksis så sender utenlandske selskaper yrkessjåfører til Norge med last, før de så begynner denne praksisen av å kun levere containere på havner, før de tar på seg nye oppdrag i landet. Ikke bare går det ut

over yrkessjåfører som er lavtlønnet og ikke på langt nær har samme rettigheter som norske yrkessjåfører, men det ødelegger også arbeidsmarkedet innad i Norge.

Du ser kanskje for deg nå at det for det meste er utenlandske selskaper som driver med? Vel, både ja og nei. En bedrift som er store når det kommer til kabotasje er nemlig Bring. Eller «Bring Trucking» som de kaller det selskapet de etablerte i Slovakia for å unngå den norske arbeidsmiljøloven. Ifølge en artikkel på Lastebil.no må sjåførene blant annet betale forsikring selv, lønsslippene deres mangler informasjon i henhold til norsk lov og de får heller ikke utbetalt norsk minstelønn. Og vel, når norske bedrifter eid av staten og folket kan sno seg unna loven på denne måten, ja bare tenk hva private spekulanter kan få til.

Så, hva kan vi konkludere med? Jo, kabotasje er noe drit og vi har EØS å takke for et ødeleggt arbeidsmarked for norske yrkessjåfører og sosial dumping i statseide selskaper.

AV LASSE STRAND ANDERSEN
Politisk nestleder i Ungdom mot EU

Viktige bøker om Norge og EU. Dag Seierstads bok *Folket sa nei* har blitt et standardverk om norsk EU-motstand. Bildet er fra lanseringen av boka i 2014. Cathrine Sandnes var møteleder og Bernt Aardal (t.h.) kommenterte boka. FOTO: SINDRE HUMBERSET

Bøkernes tale

Vis meg dine bøker og jeg skal si deg hvordan **temperaturen i EU-saken** er.

25. februar 2003 hadde VG det som for noen var den reneste «drømmeoverskriften»: «Ja-flertall på Nationen-måling». I saken kom det fram at «For første gang registrerer Nationen ja-flertall på sin månedlige EU-meningsmåling». 46,5 prosent av de spurte oppga den gangen at det ville stemt ja til EU og 43,4 prosent nei. Det er ikke så rart at det i 2003–2004 var mange som antok det kom en snarlig ny EU-kamp.

EU-debatt på tiårsdagen for 1994

Dette var bakgrunnen for at undertegnede 28. november 2004, på 10-årsdagen for folkets nei i 1994, hadde gleden av å publisere en bok som het *Et nytt nei*, på Spartacus forlag, sammen med

tre andre unge sosialdemokrater: Wegard Harsvik, Anne Marit Bjørnflaten og Tore O. Sandvik. Boka ble skrevet fordi det var allment akseptert at det kunne bli en ny EU-kamp, og det var behov for en litt oppfrisket argumentasjon, følte vi. I en kronikk like før lansering, i Dagbladet 26. november 2004, skrev et par av oss kronikken «Et nytt nei», som ble innledet slik: «Førstkommende søndag er det ti år siden det norske folk stemte nei til medlemskap i EU. Det er en god anledning til å gjøre opp status, se på gamle argumenter og vurdere nye som følger av utviklingen. Mye har skjedd på disse ti årene. EU er blitt utvidet og får nå sin egen grunnlov og hær. EUs økonomiske og monetære union (ØMU) er innført, og den politiske og økonomiske ensrettingen i EU har økt. Det danske og svenske folk har stemt nei til ØMU og mer union. Ved hvert EU-parlamentsvalg har valgdeltakelsen sunket, og arbeidsløsheten i EU har stabilisert seg på hele ni prosent. Truslene om hvor ille det ville

gå med Norge hvis vi stemte nei, har slått fullstendig feil. Til tross for dette er det tilsynelatende ikke en eneste framtreddende EU-tilhenger som er blitt i tvil om eget standpunkt. Det kan synes som om norske EU-tilhengere er tilhengere av EU uansett hva EU gjør, og uansett i hvilken retning EUs utvikling går. EU-motstandere viser derimot evne til å vurdere nye argumenter etter hvert som de legges fram.»

Om man gjør en tilsvarende øvelse i dag vil sannsynligvis mønsteret være omtrent det samme: nei-sidens argumenter står seg relativt godt i møtet med en ny tid, skjønt felles EU-grunnlov og EU-hær kanskje ikke ble slik vi antok i 2004. Og bildet er langt på vei det samme – det er ikke uvanlig at erklærte EU-motstandere snur til ja, mens svært få i offentligheten snur andre veien og blir EU-motstandere.

Jeg har siden jeg på ungdomsskolen kjøpte Time Magazines 20-binds storverk om annen verdenskrig på et antikvariat i Trondheim, vært veldig glad i bøker og har aktivt samlet papir i bokform. Et tema i mine bokhyller er europeisk integrasjon, nasjonalstatens rolle og forholdet mellom Norge og EU.

Rundt 2005, da mange av oss trodde det var ny EU-kamp i emning, havnet

● *Et nytt nei*, av Anne Marit Bjørnflaten, Wegard Harsvik, Jo Stein Moen og Tore O. Sandvik (2004)

AV JO STEIN MOEN

standpunkt@neiteu.no

mye utenlandsk litteratur i bokhylla, også på språk jeg normalt ikke leser: som *Das kritische EU-buch: Warum wir ein anderes Europa brauchen* som Attac ga ut i 2006 og *Die sieben Todsünden der EU: vom Ausverkauf einer grossen Idee* av Michel Reimon og Helmut Wixler (2006), samt den spanske boka *No es lo que nos cuentan: Una crítica a la Unión Europea realmente existente* (2004) av Carlos Taibo, spansk professor med anarkistiske tilbøyeligheter.

Bøker om Norges rolle

En rask kikk i bokhylla viser et bredt spekter av bøker om Norge og Norges rolle. Noen er i kategorien «nasjonsproblematiserende», andre tar for seg ulike deler av norsk og nordmenns identitet, noen har et ironisk skråblikk på nordmenn, mens andre diskuterer småstatens muligheter og begrensninger, eller berører direkte Norges forhold til Europa:

Jens Bjørneboe ga i 1968 ut *Norge mitt Norge*, med den talende undertittelen «essays om formyndermennesket». Georg Johannesen ga i 1975 ut artikkelsamlingen *Om den norske tenkemåten*, som ifølge Cappelen forlag «har hatt en enestående posisjon blant forfattere og intellektuelle [...] for å

Jeg tror personlig at det er andre formidlingsmåter enn bøker som vil påvirke EU-debatten i årene som kommer.

JO STEIN MOEN

Standpunkt 3-2022

forstå den norske tenkemåten.» Odd Børretzens *Det norske folks bedrøvelige liv og historie* (1979) er en «nokså annerledes Norgeshistorie» fra siste istid og fram til 1880-årene, med underfundig humor og skarp ironi.

Utenriksministrene Knut Frydenlund og Bjørn Tore Godal har gitt ut henholdsvis *Lille land – hva nå?* (1982) og *Utsikter: Store lille Norge i en ny verden* (2003). I 1988 ga Jan Egeland, som var statssekretær i Utenriksdepartementet – ut klassikeren *Impotent superpower – potent small state*. Til felles for disse tre er at de er opptatt av småstatens handlingsrom og handlefrihet i en stadig mer globalisert verden.

Historieprofessor Kåre Lunden beskriver i sin bok *Norsk grålysning* (1992) nordmenns kulturelle identitet, «nasjonalmedvit og nasjonalisme i Noreg fram mot 1814». Høyre-mannen Francis Sejersted, professor i økonomisk og sosial historie, viser i boka/essaysamlingen *Norsk idyll?* hvordan samspill og tillit mellom offentlige og private industrielle nasjonsbyggere har en tradisjon som er sterkere og tettere her til lands enn i andre skandinaviske land. Stian Bromark og Dag Herbjørnsrud sin bok *Norge – et lite stykke verdenshistorie* (2005), er beskrevet som en «annerledes norgeshistorie for en globalisert tid» der forfatterne «tar for seg mytene om vår nasjonale egenart, og viser at Norge alltid har vært multikulturelt og mangfoldig.»

Blant de mest interessante bøkene i samlingen er statsviter Iver B. Neumanns *Norge – en kritikk* (2001) som kun ut i forbindelse med Makt- og globaliseringsutredningen. Neumanns fokus var å finne ut hvordan historien om «Norge» ble brukt i EU-kampene før folkeavstemningene i 1972 og 1994, og i anmeldelsen i NRK het det at «Det er ikke overraskende at nei-siden brukte historien for å underbygge sitt standpunkt.» Ifølge NRKs anmelder Tom Egil Hverven bruker Neumann et «postnasjonalt blikk på forholdet mellom stat og samfunn», og «som flere teoretikere i sin generasjon, har Neumann en egen glede av å tydelig-

gjøre sitt eget standpunkt. Ikke bare gjennom å skrive riksmål og tydelig sympatisere med ja-siden.»

I 2008 kom boka *Norge. En diagnose* med Knut Olav Åmås som redaktør, der flere akademikere bidro. Blant disse er professor og tidligere KrF-politiker Janne Haaland Matlary, som har en kritisk tilnærming til hjemlandet: «Manglende nivå er det norske problem: ingen respekt for kunnskap, ingen respekt for danning, ingen respekt for kultur». Utsagnet er representativt for boka, som ifølge LO-organet Fri Fagbevegelse består av artikler med omtrent samme diagnose: «Fellesnevneren er et kritisk syn på det meste, og at alt er bedre utenfor landets grenser».

Den polemiske polske professor Nina Witoszek provoserte mange i *Verdens beste land. En pamflett* (2009), som er full av syrlige beskrivelser.

I 2014 kom boka *Det norske paradoks: om Norges forhold til Den europeiske union*, med kjente Europafor-skerne Erik Oddvar Eriksen og John Erik Fossum som redaktører. Boka kom ut samme år som Norge markerte at det var 200 år siden Grunnloven, og boka kan leses som et innspill i en EU-debatt som i liten grad tok fyr. I et intervju uttalte de to professorene at «Selv om vi stemte nei i 1994, lyktes vi ikke med å bevare den norske selvråderetten».

● *Det norske folks bedrøvelige liv og historie*, av Odd Børretzen (1979)

● *Lille land – hva nå?* av Knut Frydenlund (1982)

● *Vi som elsker Europa – Et nytt EU for en ny tid*, av Sten Inge Jørgensen (2018)

Ny EU-kamp kommer

I november 2014 var det tjue år siden folkeflertallet sist sa nei til medlemskap i EU. Det ble markert med en illustrert jubileumsbok om EU-kampen, en praktbok ført i pennen av Dag Seierstad, nei-sidens Grand old man. I boka som fikk navnet *Folket sa nei: norsk EU-motstand frå 1961 til i dag*, trekker Seierstad de lange linjene i folkelig motstand mot EU-prosjektet og boka er blitt et standardverk.

Sten Inge Jørgensen, kjent fra Morgenbladet, ga høsten 2018 ut boka *Vi som elsker Europa – Et nytt EU for en ny tid*. Bokas utgangspunkt var at norsk-EU-motstand er stor, og at Brexit «får mange til å tro at EU-samarbeidet er på retur». Men slik Jørgensen ser det, er det slik at «i realiteten er EU-landene i ferd med å gjenoppfinne EU». «Hvorfor vi burde være EU-tilhengere?» Det er spørsmålet forfatter Sten Inge Jørgensen stiller seg i sin bok. Akkurat dette synes å være underliggende motivasjon for flere forfattere: å forklare folk hvor bra EU er.

Kjærligheten til det skrevne ord til tross: Jeg tror personlig at det er andre formidlingsmåter enn bøker som vil påvirke EU-debatten i årene som kommer. Sosiale medier, digitale flater og levende ord og bilde vil trolig bli viktigere og viktigere, og legge grunnlag for den neste EU-kampen. For den kommer. Før eller senere.

En brei, antirasistisk organisasjon

Nei til EU kan bli en slagkraftig og brei organisasjon om vi klarer å markere oss med en **tydelig antirasistisk profil.**

Under jubileums- og alliansekonferansen Nei til EU arrangerte 24.-25. september kom Seher Aydar, stortingsrepresentant fra Rødt, for å snakke om EU og antirasisme. Et sentralt poeng i hennes innlegg var sammenhengen mellom en brei grasrotbevegelse, som Nei til EU historisk har vært, og antirasisme.

Det er viktig for oss i organisasjonen å tenke gjennom hva som har fungert i tidligere kamper mot EU-medlemskap for å forstå hvordan vi skal få med bredden av folket. Neisida var flinke til det både i 1972 og 1994. Og like avgjørende som det var ved de to foregående folkeavstemningene, er det avgjørende i dag å nå ut til folket for å få ei eventuell ny avstemming om EU-medlemskap som ender på et «nei» til EU.

Ved å nå ut får vi bygd en sterk grasrotbevegelse. Vi må ikke glemme viktigheten av grasrota, for bare gjennom folkelig engasjement og pågang blir Nei til EU en slagkraftig organisasjon som kan sette EU-saker på dagsordenen og være rusta til en ny EU-kamp.

Må gjenspeile samfunnet

Derfor må vi ta innover oss, slik Seher nevnte i innlegget sitt, at folket i Norge i dag ser annerledes ut enn det gjorde for 28 og 50 år sia. I tillegg til alliansene med bønder og fagbevegelsen må vi få det flerkulturelle Norge med på denne kampen, samt skeive, unge og gamle. Bredden i organisasjonen må gjenspeile samfunnet vårt slik det ser ut. Derfor er det helt essensielt at Nei til EU har en klar antirasistisk profil. Det handler om å bevare den folkelige bredden bevegelsen alltid har vært opptatt av.

I dag er ikke Nei til EU gode nok på å gjenspeile bredden av befolkninga. Vi bruker ikke i tilstrekkelig grad potensialet som ligger i vår politikk på internasjonal solidaritet til å sette søkelys på EUs usolidariske politikk og er ikke gode nok på å markere oss som

EU og anti-rasisme. Seher Aydar, stortingspolitiker fra Rødt, innleder om EU og rasisme på konferansen i Oslo. FOTO: SINDRE HUMBERSET

«Bare gjennom folkelig engasjement og pågang blir Nei til EU en slagkraftig organisasjon.»

FRIDA AUNE BORSTAD

Standpunkt 3-2022

en antirasistisk organisasjon i praksis. Vi risikerer å miste gode støttespillere.

Ser vi til Europa, finner vi et kontinent hvor strømninger på ytre høyre bygger seg sterkere og får mer politisk makt, som blant annet i Ungarn, Sverige og Italia, og en EU-debatt som i mange land bærer preg av at neisida argumenterer med fremmedfiendtlig

AV FRIDA AUNE BORSTAD

Organisasjonsrådgiver i Nei til EU

retorikk. Historisk har slike utviklinger vært svært farlig for både freden og for utsatte grupper. I tillegg fører Europa med EU i spissen en politikk som bygger «festning Europa», hvor ikke-europeiske flyktninger blir behandla på en umenneskelig måte.

Antirasistisk grasrot

Nei til EU som grasrotbevegelse i Norge har mulighet til å vise en tydelig avstand til det vi ser skjer i Europa. Et viktig steg i den retningen er å være en pådriver for å bygge opp ei antirasistisk grasrot som gjør vår kamp mot makta, for folkestyre, solidaritet og miljø, til ei sak for bredden av folk i og utafør Norge.

Vi må ta oppfordringen fra Seher om å markere oss som en antirasistisk organisasjon ved å samarbeide med andre antirasistiske organisasjoner og organisasjoner som jobber med internasjonal solidaritet. Slik bygger vi en slagkraftig og kampklar organisasjon.

1. Konsert med Villskudd fra ungdomskonferansen i Oslo 23. september.
  2. Sofia Rana fra Rødt innledet om solidaritet og antirasisme.
  3. Debatt med ungdomspartiene
  4. Innledning om kabotasje ved Joakim Hagen, ungdomssekretær i organisasjonsavdelingen i Fellesforbundet.
- FOTO: FRANKIE RØD OG SYNTHIA ZAMAN

Les Standpunkt før alle andre!

■ No kan du spare miljøet medan du les Standpunkt. Nei til EU tilbyr Standpunkt, Vett og andre publikasjonar som elektroniske abonnement.

■ I staden for å få Standpunkt og Vett pakka i plast i postkassa, kan du no få avisa tilsendt til e-postadressa di, slik at du kan lese den på lesebrettet eller datamaskina di.

Standpunkt som e-avis

■ Vil du registrere deg som e-avisabonnent? Send ei melding til: medlem@neitileu.no

Kalender

Les mer om aktivitetene her: neitileu.no/aktivitet

Oktober

21.10. Oslo
Møte i Nei til EUs styre.

21.10. Oslo
Landbrukspolitisk konferanse 2022. Hovedtema for årets landbrukspolitiske konferanse er matsuverenitet og beredskap. Innledninger ved Kjersti Hoff, leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Egil Chr. Hoen, nestleder i Norges Bondelag, Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i Agri Analyse og Bart Kemp, leder Agractie Nederland.

25.10. Hønefoss.
Årsmøte i Ringerike Nei til EU. I år er også medlemmer av Hole Nei til EU invitert.

31.10. Sandnes
Studiemøte om EU og demokrati. Rogaland Nei til EU kjører fire ulike studiekurs/møter utover høsten. Tredje møte og tema er EU og demokrati.

November

11.-13.11. Gardermoen
Nei til EUs landsmøte 2022. Se egen artikkel.

21.11. Bergen
Kraft-seminar i regi av Hordaland Nei til EU. Dette vert eit seminar der me ser på energipolitiske spørsmål og me får høyra om kva den alternative energikommisjonen har konkludert med i sitt arbeid.

26.11. Oslo
Nei til EUs kvinnekonferanse 2022 arrangeres 26. november i Røde kors konferansesenter i Hausmannsgate 7, møterom 'Nøytralitet'. Hovedtema på konferansen: Kvinnestemmer, kvinner stemmer, kvinner bestemmer! Se egen artikkel.

28.11. Sandnes
Studiemøte om EØS, handelsavtale og Canada-avtalen

Desember

2.12. Oslo
Møte i Nei til EUs styre.

EU-kampen i går og i dag

Det har akkurat vært jubileum i Nei til EU. I år er det nemlig 50 år siden EU-kampen i 1972 ble vunnet. Jeg var selvfølgelig ikke der. Jeg var heller ikke der da vi vant for andre gang i 1994. Jeg ble nemlig født i 1999, etter både EU-avstemning og EØS.

Men en ting har ikke forandret seg. I 1994 sang vi «åpne grenser, åpen port. Men vi gje'kje nøkklan bort!». Dette er et viktig grunnprinsipp i EU-kampen også i dag. EU-kampen har alltid handlet om, og vil alltid handle om, at verden er større enn EU. Å gå imot EU-medlemskap har aldri betydd at vi skal isolere oss i nord.

Slagordet vårt, «Folkestyre, solidaritet og miljø», har forblitt det samme siden Nei til EU ble opprettet. Og det er et godt slagord. Fordi selv om vi er mot EU er det jo mye vi er for. Vi er for et levende demokrati. Vi er for et godt

UMEU
Ungdom mot EU

4.

og bærekraftig landbruk, der man tar vare på både bønder og dyr. Vi er for en rettferdig flyktningpolitikk, der mennesker på flukt blir ivaretatt. Vi er for å løse klimakrisa, i fellesskap.

Det er viktig at vi ikke glemmer det i vår egen EU-kamp, at løsningen er mer verden, ikke mindre. Løsningen er mer samarbeid, ikke mindre. Derfor må vi alltid etterstrebe å være en solidarisk og antirasistisk bevegelse. Ellers er vårt nei nesten ikke verdt noe.

AV FRANKIE RØD
Leder i Ungdom mot EU

Feiret 50 årsjubileet for nei-seieren i 1972

Nei til EU feiret jubileet for **folkeavstemningen i 1972** med godt besøkt konferansehelg i Oslo og flotte markeringer flere steder i landet.

25. september 2022 var det 50 år siden Norge sa nei til EF-medlemskap. I Oslo markerte Nei til EU dagen med innledninger om EU og rasisme, faglig kamp mot EU og kvinners erfaring fra EU-kampen i 1972, loddsalg med flotte gevinster, allsang og konsert med Halvsøstra.

Lørdag 24. september satte Nei til EU søkelyset på alliansen for folkestyre, miljø og solidaritet som bidro og fortsatt bidrar til å holde Norge utenfor EU. En fullsatt sal på Oslo Scene ble inspirert og rørt av politiske og kulturelle

innslag, med blant andre Anne Enger, gjester fra samarbeidsorganisasjoner og operasangerne Nini Ritzau og Knut Jørgen Moe.

Teater og jazz i Nord-Trøndelag

Trønderne feiret 50-årsjubileet for nei-sidens seier i folkeavstemningen i 1972 på forskudd med teater, jazz og EU-kampens historie.

En uke før selve jubileumsdagen 25. september, markerte Nord-Trøndelag Nei til EU folkets første nei i 1972 med et festmøte på Sund folkehøgskole på Inderøy. Mange ville være med på feiringen, og rundt 80 personer fylte salen der bordene var dekket til kake, kultur og politikk. Flere av de frammøtte denne lørdagen hadde selv minner fra folkeavstemningen i 1972, men det var også mange som ikke hadde deltatt i folkeavstemningene selv.

Rektor Per Kristian Dotterud, som tidligere har vært generalsekretær i Nei til EU, ønsket velkommen. Deretter innledet utredningsleder i Nei til EU

Morten Harper om EU-kampens historie. Harper var nestleder i Ungdom mot EU i 1994, men påpekte at han ble født året etter 1972 slik at han ikke kunne dele egne erfaringer fra den første folkeavstemningen. Derimot viste han bilder fra begge folkeavstemningene og oppsummerte nei-sidens store arbeid og brede mobilisering.

Kultur har alltid vært en viktig del av EU-kampen. En kvartett elever fra jazzlinjen på Sund folkehøgskole imponerte forsamlingen med sine toner.

Deretter var scenen satt for et sprudlende satirisk teater med studenter fra skuespillerlinjen ved Nord universitet på Verdal. Det frodige og freidige stykket om strømpriskrisen er skrevet av Anders Hals, som er styremedlem i Nord-Trøndelag Nei til EU (og lærer ved Sund folkehøgskole).

Jubileumsseminar i Tromsø

25. september var det 50 år siden Norge sa nei til EF-medlemskap. I Tromsø Nei til EU markerte vi jubileet lørdag 1. ok-

AV SINDRE HUMBERSET, MORTEN HARPER OG DE RESPEKTIVE FYLKESLAGENE
standpunkt@neitileu.no

tober med et seminar der Nils Aarsæther innledet med et historisk tilbakeblikk på EU-kampen gjennom 50 år.

Deretter var det pause med jubileumskake før Nei til EU-trubaduren Ragnar Olsen underholdt med sine underfundige viser. Etterpå samarbeidet Sofie Axelsen Osland og Reidun Berntsen Heggen om å svare på spørsmålene «Hva er EU i dag?» og «Hvor står EU-kampen i Norge i dag?»

Til tross for det fine uteværet hadde et tjuetalls personer tatt turen til Fagforbundets lokaler i Tromsø for å delta på jubileumsmarkeringen.

Jubileumsmøte i Rogaland

17. september arrangerte Rogaland Nei til EU jubileumsmøte i Sandnes, med helsingar frå fleire parti. Elles helsa Eivind Salen frå Motvind, Nils Melbøe frå Rogaland Bonde- og Småbrukarlag og overleverte ei gåve på 10 000 kroner, og Åsmund Kalstveit (småbrukar og eigar av eit småkraftverk, aktiv i Senterpartiet) overrakte ei gåve på 10 000 kroner. Heidi Larsen, nestleiar i Nei til EU, heldt tale på vegne av landsstyret i Nei til EU. Anders M. Andersen hadde halde hovudforedraget på møtet, Espen Hana, Reidar Larsen og Torolf Nordbø bidrog musikalsk, Eldar Myhre, Wenche I. Sola, Rolf Skjelstad, Ole Å. Langeland og Leiv Olsen fortalde alle frå EEC-kampen føre folkeavstemminga i 1972.

Jubileumsseminar i Hordaland

Nei til EU er framleis ein aktuell, aktiv og nødvendig aktør i samfunnsdebatten i Norge. Kampen må halda fram! Den 19. oktober 2022 arrangerte Hordaland Nei til EU jubileumsseminar, feiring av det nei-et folket gav klar melding om i 1972.

Det var god deltaking, og det var god stemning både under seminaret og ved middagen etterpå.

Gode innleiarar tok oss gjennom både historiske attendeblikk og dagens situasjon, og tankar om framtida og vegen vidare vart også lufta.

Korleis ungdommen ser på organisasjonen og deltaking i kampen vart det og eit fint innlegg om.

Det var tid til kjekk mimrestund med medlemmer som hadde vore aktive i kampen både i 1972 og i 1994. Praten gjekk livleg også i pausane og under bordsetet seinare på kvelden. Det var tydeleg at mange hadde vore aktive i 1972, og det er veldig kjekt å notera at fleire av desse framleis er aktive. Det trengs! – det er ingen tvil om at Nei til EU er minst like relevant og aktuell i dag som i 1972 (og i 1994). Me gler oss over gode attendemeldingar frå mange, og vil takka alle som deltok for at dei brukte denne ettermiddagen og kvelden til å feira at me framleis er både ein kampviljug og høgst aktuell organisasjon.

1. Elever ved jazzlinjen på Sund folkehøgskole spiller under Nord-Trøndelag Nei til EU 50-årsjubileum for folkeavstemningen i 1972. FOTO: MORTEN HARPER

2. Hordaland Nei til EU feiret jubileet med marsipankake. FOTO: FYLKESLAGET

3. Anne Enger holdt hovedinnlegget under jubileums- og alliansekonferansen i Oslo.

4. Halvsøstra spilte på konferansen i Oslo. Halvsøstra består av Bente Geving, Venja Ruud Nilsen, Kjersti Martinsen og Hege Rimestad.

5. Jorunn Gulbrandsen, Anna Merete Flåm, Anna Marie Frost, Unn Aarestad og debattleder Sissel Henriksen diskuterte kvinnene og EU-kampen da og nå, på konferansen i Oslo.

6. God stemning under jubileumsarrangementet i Tromsø 25. september. FOTO: FYLKESLAGET

7. Studenter fra skuespillerlinjen ved Nord universitet framfører satirisk teater om strømpriskrisen på festmøtet på Sund folkehøgskole på Inderøy. FOTO: MORTEN HARPER

8. Heidi Larsen, Roy Pedersen, Lill Fanny Sæther og Frankie Rud følger med på jubileumskonferansen i Oslo.

9. Et ungdomspanel debatterte hvor EU-kampen går herfra. Fra venstre Pål Jonas Mundal, Abdi Said og Frankie Rød.

10. Marit Fosså og Anders Hals fra Nord-Trøndelag Nei til EU, sammen med Morten Harper (t.h.). FOTO: FYLKESLAGET

11. Godt loddsalg på jubileumskonferansen i Oslo.

12. Dragartisten Veela voulez vous på jubileumskonferansen i Oslo. ØVRIGE FOTO: SINDRE HUMBERSSET

VARME ORD & STIKK I SIDA

Standpunkt vil i dette nummeret dele ut Varme ord og Stikk i sida til:

Varme ord

Går til Alternativ Energikommisjon (AEK) for solid bidrag til debatten om strømpriskrisen og hvordan den henger sammen med påkoblingen til det europeiske strømmarkedet og EUs fri flyt-regler. Bildet viser noen av medlemmene i AEK.

Stikk i siden

Går til samferdselsminister Jon-Ivar Nygård som ikke har fulgt opp lovnader om unntak fra EUs fjerde jernbanepakke og heller ikke har ryddet opp i det EU-tilpassede taxi-frislippet.

Hva koster det å bli medlem?

■ Hovedmedlemskap koster 200 kr første året, deretter 435 kroner per år.

■ Husstandsmedlemskap koster 150 kr første året, og deretter 260 kr per år. Husstandsmedlemskap er for medlem nummer to i husstanden, og det sendes ikke papirpost til husstandsmedlemmer.

■ Medlemskap i Ungdom mot EU koster 50 kr.

TIPS OSS!

Standpunkt-redaksjonen blir alltid glad for tips fra leserne. E-post: standpunkt@neitileu.no

Standpunkt

Ansvarlig redaktør:
Roy Pedersen

Redaktør:
Sindre Humberset

Layout:
Sindre Humberset

Redaksjon: Hildgunn Gjengedal, Toril Mongstad, Frankie Rød, Morten Harper, Jan Steinholt, Eivind Formoe og Arne Byrkjeflot.

Korrektur:
Frida Aune Borstad

Opplag: 22 000

Redaksjonen avsluttet:
12.10.2022.

Trykkansvarlig:
Porteføljeforvaltning Norge AS

Annonser og istikk:
Ta kontakt for pris og informasjon. Budskapet i annonser og innstikk står for annonsørens regning og trenger ikke være sammenfallende med Nei til EUs syn.

Bli medlem
Medlemskap i Nei til EU koster 200 kr første året. Meld deg inn her: neitileu.no/bli-medlem

Post og e-post:
Schweigaards gate 34 B, 0191 Oslo
Kontakt oss: standpunkt@neitileu.no
Telefon: 22 17 90 20

Topp 5

Fem problematiske EU- og EØS-saker.

1 ACER-søksmålet

ACER-saken er anket videre til lagmannsretten, og saken starter 31. oktober. Dette kan bli en ny omdreining i kampen mot EUs makt over norsk energisektor. Støtten til innsamlingen for søksmålet er overveldende.

[Opp fra fjerdeplass]

2 EUs egg-røre

EU vil tvinge Norge til å hive gode og salmonellafrie egg. Det gir mer matsvinn og truer den norske eggproduksjonen. EU-kommisjonen skal bestemme reglene i høst.

[Ned fra førsteplass]

3 EUs minstelønnsdirektiv

Minstelønnsdirektivet er nå sluttbehandlet i EU. Direktivet vil true det nordiske kollektive avtalesystemet.

[Ned fra andreplass]

4 EUs energipakker

Høye strømpriser importert fra EUs energiunion har satt fart i debatten om ACER. Det er påkrevd å ta tilbake politisk kontroll med strømmen. Vetoretten må brukes mot EUs energipakke 4.

[Ned fra tredjeplass]

5 Flyktning-krisa

Flykninger fra Ukraina ønskes heldigvis velkommen til Norge. Det samme gjelder dessverre ikke flykninger fra resten av verden. De blir stengt ute, både fra EU og fra Norge.

[Ny på lista]

TRYKT I NORGE

Arendalsuka.

Helge Thorbjørnsen fra Aust-Agder Nei til EU deler ut materiell til en interessert forbipasserende. FOTO: SYNTHIA ZAMAN

God stemning på Arendalsuka

Nei til EU deltok tradisjonen tro på årets Arendalsuke. Med en sentralt plassert stand var det mange som grep muligheten til å slå av en prat med de som sto på standen.

Der ble de møtt av engasjerte og kunnskapsrike tillitsvalgte fra Agder Nei til EU, sentralstyremedlemmer fra Ungdom mot EU og ansatte i Nei til EU.

En av de gode aktivistene som sto på standen var Helge Thorbjørnsen, nestleder i Aust-Agder Nei til EU.

– Det beste med å være på Arendalsuka må være at det er hyggelig å møte så mange bra mennesker man kan snakke politikk med. Her er det hektisk og gøy å være!

Det er ikke hans eller Agder Nei til EUs første gang på Arendalsuka. Sammen med flere tillitsvalgte fra Aust- og Vest-Agder gjør han en enorm innsats en hel uke i strekk. Her stiller de opp år etter år og sørger for at Nei til EU er synlige og til stede under en viktig politisk uke.

Arendalsuka 2022

● Mandag 15. august til fredag 19. august 2022.

● Nei til EU deltok med stand hele uken og et debattmøte.

Under samme telt sto tillitsvalgte fra Ungdom mot EU som gjorde en god jobb med å forklare neisidas politikk på en lett og tilgjengelig måte. Thea Fremstad var en av disse tillitsvalgte og var på Arendalsuka for første gang.

– Å være her er så artig og lærerikt. Jeg har møtt og snakka med masse forskjellige folk med ulike standpunkt. Det er interessant å lære av andre og diskutere politikk.

Vel gjennomført debattmøte

Politikk ble også diskutert under debattmøtet Nei til EU arrangerte mandag ettermiddag, med et godt oppmøte på om lag 50 personer. Tema for møtet var en eventuell ny EU-søknad og strømpriser og ACER.

I panelet var Sofie Marhaug fra Rødt, Bengt Fasteraune fra Senterpartiet, Åsmund Aukrust fra Arbeiderpartiet, Ingrid Fiskaa fra SV og Idar Helle, utreder i De Facto. Debattleder var Eva Nordlund, kommentator i Nationen.

AV FRIDA AUNE BORSTAD

frida.aune.borstad@neitileu.no

Neste Standpunkt

Frist for innlegg og andre innsendte bidrag til nummer 1-2023 er **1. februar 2023**.